

TRI DESETLETJA SPREMINJANJA SLOVENSKE DRUŽBE

CELJE OD 17. DO 19. NOVEMBRA 2011

Spreminjanje družb je praviloma nepretrgan proces, za katerega je značilno prepletanje preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Kljub temu pa je v tem procesu mogoče občasno prepoznati prelomna zgodovinska obdobja, v katerih se vzpostavi novo razmerje med preteklostjo in sedanjostjo ter s tem tudi nove razvojne možnosti. Proces, ki so pred približno tremi desetletji vzniknili v Sloveniji, so bili nedvomno prelomni, saj so postopoma preoblikovali politično, gospodarsko in kulturno podobo slovenske družbe, spremenili njen položaj v mednarodnem prostoru ter pomembno vplivali na življenjske možnosti in življenjske sloge prebivalcev in prebivalk Slovenije.

Čeprav se zavedamo, da je časovno zamejevanje družbenega spreminjanja arbitrarno, pogosto nekonsenzualno in zato nehvaležno, se mu tudi sociološka stroka ne more povsem izogniti. Ko govorimo o tridesetih letih spreminjanja slovenske družbe, želimo opozoriti na velike strukturne premike in hkrati na točke dejanskih in simbolnih zarez v »življenju« družb. Z omenjeno časovno zamejitvijo želimo izpostaviti obdobje pojavov in procesov, premikov in zamikov v strukturnih zarezah, pri čemer spremembo političnega sistema razumemo samo kot enega od mehanizmov strukturnih sprememb.

V ospredju našega strokovnega zanimanja bodo poleg razmislekov o institucionalnih spremembah v organiziranosti družbe predvsem analize in refleksije o logiki družbenega delovanja akterjev, premikih v vrednotnem sistemu, pa tudi strukturni »zamiki« v podsistemih, kot so gospodarstvo, šolstvo, sociala, zdravstva, okolje idr.

Sociologinje in sociologi smo pomembne vidike teh sprememb vsa tri desetletja aktivno spremljali tako z raziskovanjem kot tudi s strokovnim delom in poseganjem na različnih družbenih področjih – od političnega in gospodarskega do civilno-družbenega. Letošnje sociološko srečanje je priložnost za sistematično refleksijo sociološke udeležbe v spreminjanju slovenske družbe v zadnjih treh desetletjih na obeh ravneh – na raziskovalni, ki predvsem opazuje, analizira in reflektira družbene spremembe, in na ravni strokovnega sociološkega delovanja, ki z ekspertizami, načrtovanjem, organiziranjem in odločanjem posega v družbeno dogajanje.

Na raziskovalni ravni bo srečanje vključevalo tri, med seboj povezane poglede: prvi se bo opiral na longitudinalne raziskave; drugi bo temeljil na raziskavah, ki se ukvarjajo z analizo različnih vidikov današnjega stanja in sprememb, tretji pa bo usmerjen na

povezavo sedanjosti slovenske družbe z njeno prihodnostjo ter bo na ta način skušal osvetliti njene razvojne perspektive.

Na ravni strokovnega sociološkega delovanja bo srečanje priložnost za osvetlitev in refleksijo pomembnih praktičnih prispevkov sociologov in sociologinj k spreminjanju posameznih področij družbenega življenja. Pozornost bo usmerjena tako na dobre izkušnje kot tudi na primere, ko sociološka strokovna prizadevanja niso vodila k želenim rezultatom. S tem bomo lahko prepoznali uspehe, probleme in izzive pri našem profesionalnem uveljavljanju. Zato letno sociološko srečanje ne bo le priložnost za vsestransko sociološko analizo spreminjanja slovenske družbe, ampak tudi za kritično samoanalizo stanja in perspektiv sociologije v Sloveniji.

Posebno pozornost letos namenjamo strokovnim izkušnjam sociologinj in sociologov, ki delujejo v državni oziroma javni upravi, v gospodarstvu, medijih, kulturi, zasebnem sektorju ali civilno-družbenih organizacijah.

Predsedstvo Slovenskega sociološkega društva

PLENARNI DEL

Sergej FLERE
Univerza v Mariboru
Filozofska fakulteta
sergej.flere@uni-mb.si

LONGITUDINALNI VPOGLED V RELIGIOZNOST V SLOVENIJI

Znanstveno raziskovanje religioznosti na Slovenskem je omogočeno na kontinuiran način s programom SJM, od leta 1968, sicer z zelo omejenim vpogledom. Izjava o religioznosti/vernosti v Sloveniji je kazala upadanje od leta 1968 (1968 = 67,2% - 1982 = 47,7%), do konca 80ih let, kadar pride do dviga (1990 = 61,5%), kar kaže na razkrajanje dotedanega vrednotega in družbenega sistema. Število deklariranih kot religioznih raste tudi po osamosvojitvi (2008 = 67,6%). Ni nujno, da te spremembe kažejo na versko prenovo v tradicionalnem pomenu, saj se je pojem religioznosti oz. vernosti spremenil, tako da danes vključuje tudi druge oblike verovanja, v primerjavi z letom 1968 (danes večina religioznih deklariranih ne trdi, da jim je bog najbližji izraz religioznosti, temveč 'višja sila'). Že na tej ravni pa se kaže vpliv muslimanske religioznosti, ker gre za zaznavno in rastočo demografsko skupino.

Drugi indikator za katerega imamo na voljo longitudinalne podatke iz istega vira je redni liturgičen obisk cerkve (oz. drugega hrama). Ta kaže na izrazito sekularizacijo, gre za dolgoročno v izrazitem upadanju. Pomen tega indikatorja je diskutabilen, ker nekateri to upadanje povezujejo z upadanjem prostovoljnih družbenih dejavnosti nasploh (Davie, 2002), drugi pa štejejo obiskovanje za osrednji indikator religioznosti glede na to, da je institucija okvir, kjer se naj oblikoval nazorski in vedenjski vzorec (Bruce, 2002).

Na podlagi teh podatkov še ni mogoče veliko zanesljivega sklepati o sekularizaciji in desekularizaciji. Dokaj je možno govoriti o relativni stabilnosti in manjših spremembah, ki sicer niso oscilacije, temveč vendarle kažejo na sekularizacijo in pluralizacijo. Pomembno je, da je slovenska religioznost inkonsekventna, da ne kaže na pripravljenost 'plačanja cene' za božjo naklonjenost (npr. zavrniti neke medicinske posege, ali medicinske tehnologije, Lavrič in Flere, 2011) ter da je skoncentrirana pri ženskah, manj izobraženih in starejših (Flere in Klanjšek, 2007). Ta socialna determiniranost religioznosti je med najbolj izrazitimi v Evropi (Flere in Klanjšek, 2009). Flere in Klanjšek sta tudi ugotovila, da je pri pripadnikih RKC na Slovenskem večinsko odsotna tako intrinzična kot ekstrinzična religiozna motivacija, pri čemer se bistveno razlikujejo od ameriških protestantov, bosanskih muslimanov in srbskih pravoslavcev.

Lahko opomnimo, da so oscilacije v religioznosti v času pred in tekom tranzicije bile na Slovenskem veliko manj radikalne kot v drugih deželah nekdanje Jugoslavije (verska prenova v teh državah je bila veliko bolj izrazita, najbolj na Kosovu in te države se danes resekularizirajo z različno hitrostjo). Poleg tega, za oceno slovenske religioznosti velja omeniti, da se po najpomembnejših indikatorjih Slovenija nahaja med manj religioznimi državami v Evropi. Med 48 državami/entitetami zajetimi z EVS 2008 se je, glede vere v boga, osrednjega indikatorja religioznosti, se je Slovenija nahajala na 37. mestu - med manj verujočimi - s točno dvotretjinskim deležem verujočih (Kosovo=99%, Češka =37,1%).

Brina MALNAR
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
brina.malnar@fdv.uni-lj.si

SOCIALNO EKONOMSKA STALIŠČA V OBDOBJU ZADNJIH DESETLETIJ ALI KATERA JE VODILNA VREDNOTA V SLOVENIJI - ANALIZA PODATKOV RAZISKAVE SLOVENSKO JAVNO MNENJE

Prispevek temelji na medčasovnem pregledu javnomnenjskih podatkov raziskave Slovensko javno mnenje, ki poteka na FDV od leta 1968 dalje, v manjši meri pa tudi na statističnih podatkih s področja ekonomije in sociale, ter podatkih Evropske družboslovne raziskave. Poudarek je na opazovanju dolgoročne javnomnenjske dinamike socialno ekonomskih stališč, kot so stališča do družbenih neenakosti in državnega intervencionizma, ter socialno političnih stališč kot so zaupanje institucijam, zadovoljstvo z delovanjem demokracije in ocena lastne politične vloge in kompetence. Omenjena stališča bomo opazovali v navezavi na družbeno dogajanje v obdobju (predvsem) zadnjih 20 let, vključno z javnomnenjskim odzivom na gospodarsko krizo, ki se je pričela v letu 2008. Cilj prispevka je ugotoviti, katere vrednote se v 40 letnih trendih raziskave SJM pokažejo kot vodilne v slovenskem prostoru, oziroma konkretnije, odgovoriti na vprašanje, ali je - glede na nizko toleranca do družbenih neenakosti in veliko naklonjenost osrednji vlogi države pri prerazporejanju dohodkov - enakost v Sloveniji vodilna vrednota. Ob tem bomo opazovali tudi morebitne razlike po demografskih skupinah. Sklepni del bo na podlagi ugotovljene empirične slike ponudil še splošno oceno vrednotno-političnih značilnosti slovenskega prostora, predvsem v luči vprašanja, kje so razlogi odpora javnosti do socialno ekonomskega 'reformizma' političnih akterjev v zadnjih letih.

Srna MANDIČ
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
srna.mandic@fdv.uni-lj.si

BLAGINJA V TREH DESETLETJIH DRUŽBENIH SPREMEMB V SLOVENIJI

Če odpremo vprašanje sprememb na področju blaginje v zadnjih tridesetih letih, bi verjetno pričakovali odgovor, ki bi - ob neki definiciji blaginje - primerjal njeno stanje izpred tridesetih let z današnjim. To, glede na razpoložljivost podatkov, ni možno, pa tudi smiselno ni, saj so se največje spremembe zgodile prav v samem artikuliranju blaginje. Gre za vprašanja, kako je artikulirana, kdo in za kak namen jo opredeljuje in kako je porazdeljena odgovornosti zanjo med individualno in družbeno raven. V prispevku želim te spremembe osvetliti v dveh sklopih. Prvi sklop bo podal pregled osnovne smeri razvoja konceptov blaginje, njenega merjenja, raziskovanja in vpetosti v javno-politični okvir (od Kvalitete življenja v Jugoslaviji 1984 do SILC 2009 za EU27).

Drugi sklop bo obravnaval družbeno omrežje kot okvir upravljanja s kakovostjo življenja v Sloveniji; predstavljeni bodo rezultati raziskave o spremembah, ki so nastopile v omrežjih socialne opore posameznikov med letoma 1987 in 2002 na eni strani, ter delovanju skupnostnih omrežij na drugi strani. Medtem ko prvi tip omrežja predstavlja podporno okolje za reševanje problemov, ki so specifično artikulirani kot individualni, pa drugi tip omrežja obravnava probleme, ki so artikulirani kot kolektivni/skupnostni. Rezultati kažejo na razlike v delovanju teh dveh tipov omrežij ob novonastalih tranzicijskih tveganjih, zlasti na večjo odzivnost posameznikovih omrežij socialne opore in na povečano vlogo družinskih članov v njih, kar nakazuje na razvoj v smeri večje individualizacije blaginje.

Miroslav STANOJEVIĆ
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
miroslav.stanojevic@fdv.uni-lj.si

SLOVENSKA TRANZICIJA: RAZVOJNA SPREMEMBA SOCIALNEGA REŽIMA?

Slovenija se je v preteklih treh desetletjih pospešeno spreminjala. Dinamika in 'gostota' teh sprememb je bila v različnih 'odsekih' tega obdobja različna. V 80. so bile spremembe postopne, proti koncu 80. in v začetku 90. pa so se 'zgostile' v veliko, prelomno

spremembo: dokončen izstop iz 'realnega socializma' ter prehod v kapitalizem (tržno gospodarstvo). Potem je v 90. sledilo obdobje 'gradualizma', postopnega prilagajanja Evropski skupnosti. Sredi preteklega desetletja, po vključitvi v EU in evro območje, so se spet začeli kazati znaki nove velike spremembe.

Kaj je poganjalo vse te spremembe? Ali je najnovejša sprememba prelomna? Kakšna je narava te najnovejše spremembe in, na sploh, spreminjanja Slovenije v preteklih treh desetletjih? Ali lahko rečemo, da so bile vse te spremembe napredne /razvojne? Kaj je razvoj? Kaj je razvojna sprememba?

Za odgovore na ta vprašanja potrebujemo ustrezeni analitični aparat. Brez instrumentov, ki nam omogočajo razumevanje tako 'realnega socializma' kot visoko reguliranega povojnega (evropskega) kapitalizma ter njegovega najnovejšega pospešenega spreminjanja (dereguliranja), aktualnih sprememb slovenske družbe sploh ne moremo razumeti. Zato je za proučevanje teh konkretno-zgodovinskih, specifično slovenskih sprememb in njihovih potencialov neizogibno kombiniranje 'klasičnega' pojmovnega instrumentarija s širšimi koncepti, ki tradicionalni pristop postavljajo v zgodovinsko perspektivo in ga nadgrajujejo.

Mirjana ULE
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
mirjana.ule@fdv.uni-lj.si

REKONSTRUKCIJA MLADOSTI IN MLADINE V POZNI MODERNI

Raziskave mladosti in mladine so se v zadnjih desetletjih izkazale kot dober barometer družbenih sprememb. Če teorija pozne moderne ugotavlja, da se družbeni red spreminja in da slabijo učinki klasičnih socialnih determinant, potem smo empirično potrditev teh sprememb najprej našli med mladimi. Mladina je družbena skupina, ki je veliko pridobila od sodobne keynesijanske države blaginje; boljše in enakopravnejše oblike izobraževanja za vse mlade, posebno pravno varstvo, številne institucije, ki so se »poklicno« ukvarjale s problemi mladih. Preobrat od držav blaginje v neoliberalizem pa je zmanjšal možnosti za ekonomsko in politično neodvisnost mladih. Zaradi vseh teh sprememb so prehodi v odraslost postali osrednji problem nove življenjske situacije mladih. Ponovno so se povečale družbene razlike med mladimi, ko so neoliberalne politike uspele prenesti večino stroškov za družbeno reprodukcijo mladosti od države nazaj na družine. Številne raziskave po Evropi, tudi v Sloveniji, kažejo naraščanje obsega in teže problemov mladih ter tveganj, ki jih prinaša reševanje teh problemov. Mladi so videti izjemno dojemljivi

za »tveganjske diskurze«, kar nedvomno vpliva na njihove življenjske izkušnje, načrte in stile. To kažejo vse raziskave mladih v Sloveniji v zadnjih desetletjih. V nasprotju z mladimi sedemdesetih in osemdesetih let prejšnjega stoletja, ki sta jih opredeljevala družbena kritika in socialni idealizem, kažejo danes mladi v Sloveniji močno usmeritev k pragmatizmu. Reševati želijo tiste praktične probleme, ki so povezani z njihovimi življenjskimi usmeritvami in priložnostmi. Kot kažejo raziskave, je večinski odgovor mladih v Sloveniji na hiperkompleksno življenjsko situacijo implozija v zasebnost in politika zmanjševanja tveganj v življenjskih izbirah. Spremenjen odnos do javnosti in zasebnosti je skupen kulturološki fenomen, značilen za vse sodobne mladine. Potem ko so mladi v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja zavračali imaginarij zasebnosti kot prostor nadzora in prisile, se zdi, da ga danes sprejemajo z obema rokama. Tudi kulture mladih, mediji, nove tehnologije ne prebijajo tega okvira in ostajajo v mejah premislekov o individualnih možnostih in tveganjih. Družina, šola, univerza, mediji, kultura torej dajejo mladim predvsem psihosocialno »opremo« za spopadanje s posamičnimi možnostmi in tveganji, ne opremljajo jih pa za širšo in bolj zahtevno kritično refleksijo razmer. Medsebojno ujemanje povečanih tveganj in negotovosti v prehodih mladih v odraslost povzroča, da to obdobje postaja ključno za politike, ki se ukvarjajo s socialno integracijo. Obenem pa ravno politike in institucije za mlade spregledujejo in zanemarjajo ključne spremembe v prehodih in se zato izpostavljajo tveganju, da zgrešijo potrebe in probleme mladih.

Jože VOGRINC
Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
joze.vogrinc@ff.uni-lj.si

PRELOMI IN KONTINUITETA V INTELEKTUALNI DEJAVNOSTI DEDIČEV ŠTUDENTSKEGA GIBANJA V SLOVENIJI

V svojem prispevku bom poskusil izdelati ogrodje za analizo zgodovine tistih intelektualnih tokov v slovenskem družboslovju, ki so izšli iz študentskih gibanj. Zdajšnjo globalno družbeno krizo razumejo kot strukturno krizo kapitalizma, ki ponovno odpira perspektivo preseganja kapitalizma in radikalne družbene spremembe. Na kratko bom obnovil, ob katerih izkušnjah so se ti tokovi izoblikovali in preoblikovali, kakšne oblike intelektualnega delovanja so si izdelali, v katerih institucijah so se utrdili. Kje in kako, ob katerih družbenih in političnih izzivih so se strnili, kdaj pa so se razpršili, sporekli ali celo spopadli. Tak premislek naj sociologom pomaga h globljemu razumevanju zgodovinskih korenin zdajšnjega položaja naše discipline v Sloveniji ali, če naj jo imenujem v skladu z žargonom, ki je bližje dejanskosti, kakor bi si želel: stroke.

SEKCIJA ZA MEDKULTURNE ŠTUDIJE

Vodja sekcije:

Mateja SEDMAK
Univerza na Primorskem
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
mateja.sedmak@zrs.upr.si

Igor BAHOVEC

Inštitut za razvojne in strateške analize, Ljubljana
Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta
Fakulteta za uporabne družboslovne študije, Nova Gorica
igor.bahovec@guest.arnes.si

OD STIKOV MED KULTURAMI DO MEDKULTURNEGA DIALOGA

Medkulturni stiki so obstajali vedno v zgodovini, a spremembe v zadnjih desetletjih, med njimi različni vidiki globalizacije, pojav novih komunikacijskih sredstev, svetovni turizem, predvsem pa intenzivne migracije, zahtevajo, da se medkulturnim stikom posvetimo bolj kot v pred desetletji. Vprašanje je še posebej aktualno, ker v več evropskih državah sobivanje ljudi različnih kulturnih (etničnih) identitet spremlja vrsto konfliktnih situacij. V prispevku se bomo osredotočili na vprašanja sobivanja v multikulturnih družbah, ki so povezana s migracijami, prednostno v Sloveniji. Kratko bomo pogledali na različne tipične načine stikov, potem pa pogledali možnosti spodbujanja medkulturnih stikov v smislu dialoga kot je načrtano v smernicah evropskih dokumentov, med katerimi jih je veliko nastalo v zadnjih letih zaradi evropskega leta medkulturnega dialoga. V jedru prispevka bomo te usmeritve kritično soočili z različnimi teoretskimi pogledi na ta vprašanja, predvsem pa z ugotovitvami lastne raziskave o vzgoji za medkulturni dialog v srednješolskem izobraževanju. Del te raziskave je obravnaval tudi medkulturne stike zaradi migracij (denimo otroci priseljencev iz bivše skupne države), raziskava pa je metodološko povezala kvantitativni (anketni vprašalnik) in kvalitativni (intervjuji, akcijsko raziskovanje) pristop.

Andrej KIRBIŠ
Filozofska fakulteta
Univerza v Mariboru
andrej.kirbis@uni-mb.si

POLITIČNA KULTURA IN DRŽAVLJANSKA PARTICIPACIJA V POSTJUGOSLOVANSKIH DRUŽBAH DVE DESETLETJI PO RAZPADU JUGOSLAVIJE

V pričujoči raziskavi smo preučili politično kulturo in državljansko participacijo v postjugoslovanskih družbah. Uporabljenih je bilo več virov kvantitativnih podatkov, med drugim reprezentativni longitudinalni vzorci WVS/EVS in podatki raziskave jugoslovanske mladine. Analiza na agregatni ravni je pokazala, da so v socioekonomsko manj razvitih okoljih (Kosovo, BiH in NJR Makedonija) v večji meri prisotni elementi podložniške oz. nedemokratske politične kulture (avtoritarnost, splošni tradicionalizem, tradicionalni pogled na spolne vloge in nacionalizem). Višje stopnje učinkovite demokracije dosegajo socioekonomsko bolj razvite države, ki praviloma izkazujejo tudi višje stopnje demokratske politične kulture, a nižje stopnje državljanske participacije. Longitudinalna analiza ni pokazala enotne smeri političnokulturnih sprememb; slednje so se v zadnjih treh desetletjih odvijale tako v smeri večanja demokratskih kot tudi nekaterih nedemokratskih orientacij.

Ana KRALJ
Univerza na Primorskem
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
Fakulteta za humanistične študije Koper
ana.kralj@zrs.upr.si

EKONOMSKE MIGRACIJE IN DELAVCI MIGRANTI V OGLEDALU JAVNEGA MNENJA

Na podlagi analize rezultatov dveh javnomnenjskih raziskav, opravljenih leta 2007 in 2010, avtorica predstavlja stališča javnosti v Sloveniji do ekonomskih migracij in delavcev migrantov. Rezultati raziskav kažejo, da odnos do ekonomskih migrantov odraža vsaj delno nelagodje in občutek ogroženosti med lokalnim prebivalstvom. Delavci migranti, predvsem tisti iz držav nekdanje Jugoslavije, so v Sloveniji prisotni že več desetletij, vendar pregled raziskav kaže, da se odnos večinskega prebivalstva do njih v tem času ni bistveno spremenil - strah pred odvzemanjem delovnih mest oziroma nelojalno konkurenco tuje

delovne sile in krčevito branjenje mitske nacionalne identitete, ki jo domnevno ogrožajo priseljenci, ostajata stalnica. Vendar se položaj delavcev migrantov v kontekstu realno potekajočih globalizacijskih procesov še poslabšuje. Vpeti v najtežavnejša dela, soočeni s hipereksploatacijo, brezpravnim položajem in v nevdržnih življenjskih pogojih, o(b) stajajo na družbenem obrobju kot nevidni delavci sveta.

Blaž LENARČIČ
Univerza na Primorskem
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
Fakulteta za humanistične študije Koper
blaz.lenaric@zrs.upr.si

MEDKULTURNA SREČANJA V KIBERNETSKEM PROSTORU

Osnova prispevka sta dve poglavni lastnosti kibernetnega prostora in sicer (1) odprava časovno-teritorialnih ovir in (2) redukcija družbeno kontekstualnih znakov (npr. spol, barva kože, starost ipd.). Komunikacija, ki poteka pod temi pogoji namreč omogoča zблиževanje in povezovanje posameznikov iz različnih kultur, ki so si v številnih primerih (tako v teritorialnem kot tudi v družbenem smislu) medsebojno zelo oddaljene. Pri tem imajo pomembno vlogo predvsem hitro razvijajoče se tehnologije, aplikacije ter storitve, ki uporabnikom omogočajo medsebojno povezovanje, komuniciranje oziroma druženje. Na takšnih izhodiščih bo prispevek ponudil razmišljanje o konceptu medkulturnosti v kibernetnem prostoru.

Zorana MEDARIČ
Univerza na Primorskem
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
Fakulteta za turistične študije Portorož – Turistica
zorana.medaric@turistica.si

MEDKULTURNA SREČANJA V TURIZMU (PRIMER SLOVENSKE ISTRE)

Turizem ni zgolj pomembna gospodarska dejavnost, je tudi globalni pojav z medkulturno dimenzijo. Turistična aktivnost namreč vselej predstavlja tudi obliko medkulturnega srečanja - med kulturo turistov na eni strani in kulturo lokalnega prebivalstva na drugi. Ob tem je stopnja (ne)sprejemanja turistov in turistične dejavnosti s strani lokalnega prebivalstva ena

pomembnejših komponent določene turistične destinacije. V prispevku bomo analizirali odnos med prebivalci slovenske Istre (kot pomembne slovenske turistične destinacije) in turisti/turizmom, pri čemer nas bo zanimala povezava med večkulturnim/transkulturnim značajem okolja in odnosom do turistov. Teoretske predpostavke bomo povezali z rezultati več empiričnih študij opravljenih v zadnjem desetletju na področju slovenske Istre.

Karmen MEDICA
Univerza na Primorskem
Fakulteta za humanistične študije Koper in
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
karmen.medica@fhs.upr.si

POLOŽAJ DELAVCEV MIGRANTOV V KONTEKSTU IZVAJANJA ZASTAVLJENIH MIGRACIJSKIH POLITIK

O migracijah oziroma migrantih se danes govori neposredno v povezavi z nekvificiranimi delavci. Za intelektualce se je uveljavil pojem cirkulacije, poslovneži so socialno mobilni. Z migranti v glavnem identificiramo delavce gradbenike, sezonske delavce, ki jih tako Slovenija kot tudi EU v celoti »uvažata« za določen čas, potrebuje pa jih dolgoročno. Stanje na trgu dela postavlja v ospredje ekonomske dejavnike, zvišanje gospodarske rasti, zniževanje brezposelnosti, povečano povpraševanje po delavcih. Ena od ključnih ugotovitev v kontekstu izvajanja obstoječih migracijskih politik je ravno ta, da namesto o vključevanju migrantov, ki jih potrebujemo dolgoročno, lahko govorimo le o odsotnosti integracije v praksi in odsotnosti strateškega premisleka o njej. Položaj delavcev migrantov bomo osvetlili s predstavitev obstoječih normativnih zakonov in opozarjanjem na pomanjkljivosti le-teh, s ponazarjanjem kršitev, ki smo jim priča v praksi in skozi pozitivne integracijske premike.

Mojca PAJNIK
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
mojca.pajnik@fdv.uni-lj.si

MULTIKULTURALIZEM? KRITIKA IN REKONSTRUKCIJA

Prizadevanja za večjo demokratizacijo družb s spoštovanjem različnosti so se v zadnjih štirih desetletjih v evropskem in tudi svetovnem kontekstu osredinjala okrog multikulturalizma. Optimistične napovedi teoretikov multikulturalizma iz 70ih do 90ih let prejšnjega stoletja

kot alternative hierarhijam, rasizmu, diskriminaciji in segregaciji manjšinskih skupin so bile v zadnjih dveh desetletjih pogosto predmet kritik. Medtem ko nekateri teoretiki, analitiki in politiki v apokaliptičnem tonu govorijo o »koncu« multikulturalizma, je v zadnjih nekaj letih zaznati porast protiargumentov zagovornikov, ki opozarjajo na primere uspešnih učinkov multikulturalizma v praksi. Besedilo kontrastira argumente in pokaže na vakuumsko ujetost »pro et contra« pozicioniranja. Zagovarja tezo, da ta odmika pozornost od »problemov z različnostjo«, ne zmore preseči nekaterih zagat multikulturalizma in tudi ne generirati novih idej v smeri egalitarnosti. O multikulturalizmu besedilo premišlja s primeri s področja migracij in njihovega upravljanja v evropskem in specifično v slovenskem prostoru v zadnjih dveh desetletjih. Kakšne izzive prinašajo migracije za vprašanja demokratizacije družb, kakšni so odgovori migracijsko-integracijskih politik kot mehanizmov multikulturalizma? Ali skupinske pravice, ki jih priznava multikulturalizem, razrešujejo problem neenakosti oziroma kako misliti razlike ne da bi reproducirali delitve med »nami« in »njimi«? Na ta in druga vprašanja bomo odgovarjali skozi analizo aktualnih razprav o multikulturalizmu, pri čemer nas bodo zanimale tudi možne rekonstrukcije pojma.

Mitja SARDOČ
Pedagoški inštitut, Ljubljana
mitja.sardoc@guest.arnes.si

MULTIKULTURALIZEM: PRO ET CONTRA. DRŽAVLJANSTVO IN DRŽAVLJANSKA ENAKOST V SODOBNI PLURALNI DRUŽBI

Prispevek prinaša analizo sodobne utemeljitve državljanstva kot političnega pojmovanja posameznika ter s tem povezano utemeljitev državljanske enakosti. Uvodni del kontekstualizira tako raven problemov in izzivov, s katerimi se soočajo sodobne pluralne družbe, kakor tudi teoretično raven iz katerih je izšla razprava o državljanstvu. V nadaljevanju obravnavam liberalni model državljanstva in državljanske enakosti ter tradicionalno in sodobno kritiko na pravicah utemeljeno pojmovanje državljanstva ter njegova pojmovanje državljanske enakosti. Četrty del prinaša analizo kritike multikulturalizma ter predstavitev posameznih paradoksov, ki naj bi jih generirale politike multikulturalizma. Sklepni del prispevka problematizira najpomembnejše izzive, s katerimi se soočajo različna pojmovanja državljanstva in državljanske enakosti, saj teoretična kompleksnost teh vprašanj ter njihova neposrednost in aktualnost potrjujejo, da ostajajo problemi, dileme in izzivi, s katerimi se srečujemo pri njihovi obravnavi vse prej kot preprosti in enoznačni.

SEKCIJA ZA VPRAŠANJE DRUŽBENE BLAGINJE

Vodja sekcije:

Srna MANDIČ
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
srna.mandic@fdv.uni-lj.si

Srečo DRAGOŠ
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo
sreco.dragos@fsd.uni-lj.si

SOCIALNOPOLITIČNI PATERNALIZEM

Socialna država je edina rešitev za kapitalizem in zelo verjetno je univerzalni temeljni dohodek (UTD) edina rešitev za socialno državo. UTD povečuje enakost najrevnejših, svobodo vseh in zmanjšuje državni paternalizem. Ob pozitivnih učinkih za celotno civilno družbo, za posameznike in (zlasti) posameznice, bi se z uvedbo UTD humanizirala tudi država, saj bi se zgodil premik iz trdega v mehkejši paternalizem in to ravno na področju temeljnih življenjskih tveganj, ki se jim je treba za vsako ceno izogniti. Vprašanje pa je, ali bi se z uvedbo UTD lahko povsem izognili državnemu paternalizmu? V tej zvezi se nekateri zavzemajo za univerzalni temeljni kapital (UTK), ki naj bi - za razliko od UTD - pomenil dosledno in dokončno zavrnitev državnega paternalizma. Sam mislim nasprotno: UTD je manj paternalističen od UTK, povsem nepaternalističnih ukrepov pa na tem področju ni. Ta sklep bi ilustriral s primeri nekaterih socialnih transferjev v Sloveniji.

Valentina HLEBEC
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede,
valentina.hlebec@fdv.uni-lj.si

KONTEKSTUALNI DEJAVNIKI UPORABE OSKRBE NA DOMU V SLOVENIJI

Andersenov behavioralni model za pojasnjevanje uporabe storitev zdravstvenega sistema se uporablja tudi za pojasnjevanje uporabe storitev oskrbe na domu in drugih storitev oskrbe, ki so v domeni skupnosti. V model so vključeni dispozicijski in kontekstualni dejavniki (družinski in skupnostni) ter potreba po storitvah. V prispevku bomo obravnavali skupnostne kontekstualne dejavnike in njihov vpliv na uporabo storitev oskrbe na domu. Raziskava je narejena na sekundarnih podatkih o oskrbi na domu, ki so javno objavljeni kot del poročila o izvajanju oskrbe na domu v Sloveniji. Za analizo smo uporabili multiplo klasifikacijsko analizo na nivoju občin. Odvisna spremenljivka je število uporabnikov oskrbe na domu glede na 1000 prebivalcev v občini (oboje 65+), v modelu smo uporabili več kontekstualnih spremenljivk, ki opisujejo značilnosti lokalnih skupnosti (občin) in prebivalcev za pojasnjevanje variabilnosti v številu uporabnikov oskrbe na domu.

Kontekstualni dejavniki pojasnjujejo 13% variabilnosti števila uporabnikov oskrbe na domu. Uporabnikov je relativno več v urbanih občinah, v občinah z manjšo gostoto prebivalstva, v občinah z večjim deležem študentov in delovno aktivnih prebivalcev. Organizacijski dejavniki nimajo statistično značilnega vpliva na število uporabnikov oskrbe na domu. Nepričakovane in statistično neznačilne povezave je mogoče pripisati relativni novosti programa oskrbe na domu. Izpostavljamo tudi nujnost raziskovanja oskrbe na domu na individualnem nivoju, oziroma nivoju uporabnikov.

Stanka INTIHAR, Martina STARE, Brigita VRABIČ KEK
Statistični urad Republike Slovenije
stanka.intihar@gov.si

BLAGINJA SKOZI STATISTIČNE PODATKE

Blaginjo prebivalcev lahko s kombinacijo kazalnikov iz različnih raziskovanj in različnih področij osvetlimo z več zornih kotov in tako prikažemo realnejšo sliko stanja. Zato smo se na Statističnem uradu odločili za pripravo brošure na temo blaginje. V njej bodo predstavljeni kazalniki in podatki o materialnih pogojih prebivalcev s področja dohodka, trga dela in stanovanjskih pogojev, ter kazalniki in podatki, ki odražajo kakovost

življenja – s področja zdravja, okolja, življenjskega sloga, vključenosti v družbo, varnosti, izobraževanja in subjektivnega dojemanja blaginje. V prvem delu prispevka bomo predstavili brošuro, v drugem pa se bomo osredotočili bolj na materialni vidik blaginje. Predstavili bomo koncept merjenja revščine in materialne prikrajšanosti ter najnovejše podatke iz Raziskovanja o dohodkih in življenjskih pogojih za leto 2010.

Matic KAVČIČ
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
matic.kavcic@fdv.uni-lj.si

SPIRALNI MODEL – DINAMIČNI PROCES IZGUBljanJA IN OHRANJANJA KAKOVOSTI ŽIVLJENJA STAREJŠIH

Demografske spremembe s hitrim naraščanjem deleža starejših v populaciji ne spreminjajo le starostno sestavo družbe, pač pa imajo take spremembe temeljite družbeno-ekonomske posledice. S staranjem populacije se spreminjajo tudi vsakdanja tveganja vedno večjega deleža populacije. Upokojitev in starost spremljajo specifična tveganja (npr. poslabšanje fizičnega in mentalnega zdravja, redukcija formalnih prihodkov, razpad socialnih omrežij itn.), ki postavljajo starejše v ogrožen položaj in eno najbolj socialno ranljivih skupin v družbi. Namen prispevka je prikazati rezultate kvalitativne študije pristopom 'od spodaj', ki je temeljila na t.i. utemeljeni teoriji s katero smo induktivno identificirali tveganja s katerimi se soočajo starejši v vsakdanjem življenju in odkrili različne strategije in načine na katere se z njimi spopadejo ter opredelili različne intervenirajoče dejavnike in akterje, ki pri tem sodelujejo. Dobljene rezultate smo združili v spiralni model, ki ilustrira proces zaostrovanja in blaženja tveganj ter kakovosti življenja starejših.

Franci KLUŽER, Liza SITAR
Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve
franci.kluzer@gov.si

SPODBUDE ZA DELO IN BOLJŠI SOCIALNI POLOŽAJ POSAMEZNIKOV

V Sloveniji se že tretje leto soočamo s posledicami gospodarske krize, ki se na področju politike trga dela in politike socialne varnosti odraža tudi v večanju števila brezposelnih oseb in oseb, ki prejemajo denarno socialno pomoč. V prispevku se bomo osredotočili

na vprašanja, povezana z motivacijo teh oseb, da sprejmejo delo. Prikazali bomo strukturo brezposelnih in prejemnikov denarne socialne pomoči, s posebnim fokusom na dolgotrajnosti njihovega stanja in preučili obstoječe spodbude za aktivacijo. Največ pozornosti bomo posvetili vprašanju, ali se delo plača, pri čemer bomo uporabili predvsem dva kazalca spodbud za delo: mejno efektivno davčno stopnjo in neto nadomestitveno stopnjo. Izračuni kažejo, da se pri nekaterih skupinah oseb ne plača sprejeti predvsem slabše plačana dela. V prispevku bomo tudi poskušali v grobem nakazati programe aktivacije s področja aktivne politike zaposlovanja in socialne politike oziroma njihovo učinkovitejše izvajanje, ki bi po našem mnenju lahko pozitivno vplivali na izboljšanje socialnega stanja posameznikov in njihovo zaposljivost.

Srna MANDIČ
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
srna.mandic@fdv.uni-lj.si

REŽIMI BLAGINJE IN PRITISKI DEMOGRAFSKEGA STARANJA

Demografsko staranje je trend, ki ga občutijo vse razvite družbe in o katerem je veliko govora tako v družboslovju kot v javnih politikah. Nekoliko manj pa je govora o razlikah med državami po tem, koliko je ta trend izrazit in kako različno se družbe s svojimi javnimi politikami nanj odzivajo. V tem prispevku kratko predstavljamo ugotovitve o tovrstnih razlikah med državami z različnimi režimi blaginje v EU. Izpostavljamo nekaj primerjalnih podatkov za Slovenijo, ki kažejo na več podobnosti z Južno-evropskimi državami. Prispevek temelji na rezultatih, predstavljenih v knjigi Blaginja pod pritiski demografskih sprememb (ur. Mandič in Filipovič – Hrast, 2011)

Matjaž MULEJ, Anita HRAST, Simona ŠAROTAR ŽIŽEK, Andrej FIŠTRAVEC
Univerza v Mariboru
Ekonomsko-poslovna fakulteta
Inštitut za razvoj družbene odgovornosti, Maribor
mulej@uni-mb.si

BLAGINJA, PRIJETNO ŽIVLJENJE, DRUŽBENA ODGOVORNOST IN OBSTOJ

Blaginja kot ekonomski pojem je materialna sestavina prijetnega življenja, a njegov pogoj do zgolj neke mere. Meja je subjektivna. Neoliberalizem jo dviga s potrošništvom od dejanskih

potreb na izmišljene (need: greed); tako povzroča uničenje naravnih pogojev za obstoj človeštva in prezadolženost ljudi, organizacij in držav, torej slepo ulico – krizo izobilja. Poti iz nje ne vodijo neoliberalni ukrepi. Družbena odgovornost (DO) je zato postala iz teme nekaterih avtorjev vsebina svetovno in evropsko uradnih dokumentov; iščejo rešitev v DO kot ne-tehnološki inovaciji. Bistvo DO pove ISO 26000, sprejet novembra 2010. Navaja sedem osrednjih vsebin DO in jih povezuje s konceptoma soodvisnost (ki je naravno in ekonomsko edina možna stvarnost) in celovit pristop (h kateremu vodi interdisciplinarno sodelovanje na osnovi prakse in zato etike soodvisnosti). Soodvisni potrebujejo drug drugega, zato so pošteni. Ta del osebnosti ljudi naj prevlada. Sicer človeštvo izgine.

Milivoja ŠIRCEJ
Univerza v Ljubljani,
Fakulteta za družbene vede
vojka.sircelj@gmail.com

KDO SO, KI ŽIVIJO SAMI?

Najpomembnejši družbeni proces ob prehodu iz 20. v 21. stoletje je staranje prebivalstva. V tem procesu se ne spreminja samo sestava prebivalstva, temveč tudi sestava gospodinjstev. Gospodinjstva so vedno manjša in v njih živi vedno več starih. Z zmanjševanjem velikosti gospodinjstev pa se manjša možnost, da člani gospodinjstva drug drugemu nudijo socialno oporo, kadar jo potrebujejo. Zato se večja število ljudi, ki socialne opore v lastnem gospodinjstvu nimajo. To so ljudje, ki živijo v skupinskih, samskih ali pa v eno-starševskih gospodinjstvih. Po podatkih popisa 1.1.2011 je v Sloveniji v njih živelo skoraj 20% prebivalstva. V prispevku bo predstavljena njihova spolna in starostna sestava.

RELIGIOLOŠKA SEKCIJA

Vodja sekcije:

Aleš ČRNIČ

Univerza v Ljubljani

Fakulteta za družbene vede

ales.crnica@fdv.uni-lj.si

Srečo DRAGOŠ

Univerza v Ljubljani

Fakulteta za socialno delo

sreco.dragos@fsd.uni-lj.si

SOCIALNOPOLITIČNI MODEL RADIKALNE KATOLIŠKE DESNICE (IZ LETA 1946)

Zgodovina: najmlajši, najpodrobnejši in najkorenitejši korporativistični model družbene prenovne so po porazu v drugi svetovni vojni izdelali (v emigraciji) pripadniki radikalne katoliške desnice, združene v SDZ (= prejšnja Zveza združenih delavcev, preimenovana v Slovensko delavsko zvezo). Novosti tega modela niso v zavrnitvi klasičnega avtoritarne korporativizma, pač pa v njegovem mehčanju z naslednjimi tremi zahtevami:

- izdatno se sklicuje na načelo »prave demokracije« in samoupravljanja od spodaj navzgor;
- izrecno se usmerja v reševanje socialnega vprašanja; vključuje delavsko soupravljanje na vseh ravneh in zahteva državno uzakonjeno minimalno delavsko plačo v višini, ki bi morala »za 25 % presežati nujni življenjski strošek« (preračunano na današnje razmere = 750 €); mimogrede, tudi do sindikatov je bolj naklonjen kot neoliberalci v prejšnji Janševi vladi;
- model nikjer ne predvideva eksplicitnih privilegijev za organizacijo RKC.

Aktualizacija: slepa pega današnjih klerikov v RKC ni le v zavračanju levičarske (Kocbek) in sredinske (Krek, Gosar) katoliške tradicije; kot ultralevičarske zavrača tudi zgornje tri poudarke radikalne katoliške desnice izpred 65 let. A to za slovenski politični prostor niti ni bistveno. Pomembnejše je, da enaka slepota velja tudi za vse politične akterje, vključno s strankami sedanje politične »levice«: nobena od njih noče podpreti niti ene od zgornjih treh točk.

Sklep: premik v desno ni značilen le za RKC, pač pa za celotno slovensko politiko. Isti poudarki – nekoč značilni za radikalno katoliško desnico – so danes pri vseh oficialnih političnih akterjih stigmatizirani kot radikalno levičarski.

Maca JOGAN

Univerza v Ljubljani

Fakulteta za družbene vede

maca.jogan@fdv.uni-lj.si

CERKVENA KOLONIZACIJA JAVNEGA PROSTORA

Mnogostransko zasedanje javnega prostora, ki se je razbohotilo z osamosvojitvijo slovenske države, se okrepljeno nadaljuje v 21. stoletju, skladno z dolgoročno strategijo delovanja RKC na Slovenskem (Izberi življenje, 2002). »Nova evangelizacija« naj bi bila usmerjena le na »osebno vernost«, zanikana pa je težnja po celovitem institucionalno podprtem obvladovanju javnega prostora in s tem po pridobivanju moči v družbi. (Stres, 2011)

V prispevku bom predstavila nekatere značilnosti bolj ali manj očitnega mnogostranskega »ugnezdenja« RKC (bodisi neposredno, bodisi posredno preko CI) v prostor (kapele v vojašnicah, bolnišnicah, spominska znamenja v odprti pokrajini, itd.), v »državotvorne« organizacije (vojska, policija), v medijsko delovanje (tako znotraj-cerkveno kot v javnih občilih – npr. RTV Slovenija), v urejevalne ustanove za reproduktivno obnašanje in družino, v izobraževalne in raziskovalne ustanove, v društveno delovanje (na področju športa, kulture), itd. Posebno pozornost bom namenila razkrivanju teoretskega pojasnjevanja in opravičevanja kolonizacije (od izhodišč/predpostavk, načinov razlagalnega postopka, do vključenih ciljev).

Marjan SMRKE

Univerza v Ljubljani

Fakulteta za družbene vede

marjan.smrke@fdv.uni-lj.si

UČINKI »SVETE POLOMIJE« NA ZAUPANJE V CERKEV IN NA NJENO DRUŽBENO MOČ

Raziskava SJM 2011/2 je izmerila najnižje zaupanje v cerkev v času samostojne Slovenije. Majhno ali nikakršno zaupanje v cerkev izraža 74 % Slovencev. Čeprav se zdi ta rezultat del splošnega trenda upadanja zaupanja v institucije na Slovenskem, se

zastavlja vprašanje, v kolikšni meri je k cerkvenemu padcu prispeval finančni polom t.i. cerkvenih holdingov. Odgovor ni enostaven, ker so se v novejšem času v svetu in pri nas močno izrazili še nekateri drugi specifični dejavniki zniževanja zaupanja (pedofilija, efebofilija) v cerkev; pri nas tudi taki, ki so neekonomske narave, a povezani s holdingi. Učinkovanje dejavnika »svete polomije«, kot so težave ekonomskih izpostav mariborske nadškofije poimenovali nekateri tuji mediji, skušam izdvojiti na ta način, da (primerjalno in skozi čas) opazujem gibanje zaupanja v cerkev na ozemlju najbolj vpletene (kompromitirane) mariborske nadškofije/regije in v drugih regijah; odpovedati se moram obetavnejšemu merjenju povezave med prostorsko distribucijo opeharjenih delničarjev in gibanjem zaupanja. Odgovarjam tudi na vprašanje, ali je znižano zaupanje predvsem izraz še povečanega nezaupanja nereligioznih in necerkveno religioznih do cerkve ali pa je (tudi ali predvsem) izraz krčenja substance zaupanja med samimi cerkveno vernimi, katerih zaupanje je bilo v finančnih igrah v največji meri izigrano. V zaključku razmišljam o širših družbenih posledicah finančnega poloma in znižanega zaupanja v cerkev. Ob tem, da prispevata k neosekularizaciji (Chaves, Demerath) kot upadanju avtoritete cerkve, je z njima srednjeročno močno zmanjšana tudi verjetnost realizacije tistih cerkvenih projektov, ki bi vodili v pilarizacijo slovenske družbe, t.j. v oblikovanje cerkvenega družbenega stebra. S tem pojav, ki je boleč za množico prizadetih delničarjev, gospodarskih in finančnih družb, preprečuje pojave, ki bi bili morda v marsičem še težavnejši za celotno družbo.

Igor ŠKAMPERLE
Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
igor.skamperle@ff.uni-lj.si

PO TRIDESETIH LETIH – REKATOLIZACIJA SLOVENIJE

Slovenska družba je, kakor mnoge druge evropske in vzhodno evropske družbe, v drugi polovici 20. stoletja in v zadnjih desetih letih doživela zanimive, nagle, velikokrat tudi ideološko motivirane in ne povsem reflektirane procese idejne, vrednostne in ekonomske preobrazbe, ki so skoraj praviloma močno vplivali na religiozno družbeno dinamiko, njen ideološki okvir legitimacije, povzročili in določevali pa so tudi ideološke, vrednostne in nazorske spore, ki so se, in se deloma še vedno prevajajo v politične.

Teza mojega prispevka, ki je namenjen razpravi, trdi, da Slovenija v zadnjih dvajsetih letih, po uvedbi parlamentarne demokracije in načelne nazorske svobode in pluralnosti, ki naj zajema tudi informativno in estetsko vrednotno sfero, doživlja poudarjeno rekatolizacijo. To samo na sebi ni niti sporno, niti nenavadno. Za sociološki razmislek pa se zdi zanimivo,

da se vrednostno idejni »proti« pol tradicionalni religiozni usmeritvi slovenske družbe pojavlja laični in liberalno posodobljeni socialistično-komunistični ideološki vrednostni nazor, ki s svoje strani vzdržuje in krepi tradicionalni in polemično naravnani družbeni in kulturni boj. Se je slovenska družba, namesto prestopa v pluralnost, vrnila v ideološko polarnost?

SEKCIJA ZA SPOL IN DRUŽBO

Vodja sekcije:

Milica ANTIĆ GABER
Filozofska fakulteta
milica.antic-gaber@guest.arnes.si

Milica ANTIĆ GABER, Jasna PODREKA, Sara ROŽMAN,
Irena SELIŠNIK, Iztok ŠORI
Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
milica.antic-gaber@guest.arnes.si

ZASEBNO ŽIVLJENJE ŽENSK KOT VIR VZPODBUD ALI PREPREK ZA ŠTEVILČNEJŠO PRISOTNOST ŽENSK V LOKALNI POLITIKI?

V prispevku bomo predstavili in interpretirali nekatere izsledke iz raziskave Usklajevanje zasebnega in profesionalnega življenja kot ovira za številčnejšo prisotnost žensk v politiki, ki poteka na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Cilj projekta je bil raziskati dejavnike, ki zaviralno vplivajo na večjo udeležbo žensk v politiki, kajti samo posebni ukrepi (kvote), ki jih je v minulih letih v zakonih sprejela Slovenija niso prinesli zelenih rezultatov. V okviru predvidenih aktivnosti je bila opravljena tudi empirični del raziskave (anketa) na vzorcu 298 mestnih in občinskih svetnikov in svetnic, županov in županij ter podžupanov in podžupanij. V njej nas je zanimalo, kateri dejavniki spodbujajo in kateri ovirajo odločitev moških in žensk za kandidaturu in/oz. delovanje v lokalnem političnem življenju. Zanimali so nas vplivi, zgodnje politične socializacije v družini, izobraževalne in poklicne izbire, usklajevanje zasebnega in profesionalnega življenja, vpliv profesionalnih okolij in nekaterih podpornih mehanizmov in strukturnih dejavnikov v političnih strankah.

Sonja BEZJAK
sonja.bezjak@gmail.com

ŽENSK V REDOVNIH – VERNICE IN DELAVKE

Žensko redovništvo je na Slovenskem ostalo precej spregledano področje. Deloma tudi zato, ker je slovenska redovniška populacija relativno pasivna in ker je zadnja desetletja videti, kot da pojav izginja. Kljub temu pa so ugotovitve s tega področja lahko zanimiva dopolnitev vsem tistim področjem, ki se ukvarjajo s položajem žensk v družbi. S svojim prispevkom bi slušateljke in slušatelji seznanila s temeljnimi ugotovitvami. Predstavila bi kratek statistični pregled in strukturne pogoje, v katerih je zanimanje za redovništvo naraslo.

Ker so med redovnicami prevladovale tiste, ki so delale v bolnišnicah, bi večjo mero pozornosti namenila pogojem, v katerih se je oblikoval poklic medicinske sestre. Pa tudi razmeram in pogojem, v katerih so redovnice opravljale skrbstveno ter negovalno delo. V kolikor bi čas dopuščal, bi nekaj besed namenila še aktualnim razmeram v redovništvu.

Nevenka ČERNIGOJ SADAR
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
nevenka.sadar@guest.arnes.si

USKLAJEVANJE DELA IN DRUŽINE: MOTNJA ALI ŠE KAJ DRUGEGA?

Menedžerji in menedžerke odločilno vplivajo na kapaciteto zaposlenih za uporabo organizacijskih politik usklajevanja zahtev plačanega dela in družine. V pričujočem prispevku bodo predstavljena stališča menedžerjev/ menedžerk do usklajevanja in kako jih utemeljujejo. Podatki so bili dobljeni s študijami primerov v treh zasebnih finančnih organizacijah, ki delujejo v povsem različnih režimih nacionalnih socialnih politik. Sodelovale so organizacije iz naslednjih držav: Anglije, Nizozemske in Slovenije. Do začetka tega stoletja so bile študije usklajevanja zahtev dela in družine narejene večinoma v državah z liberalnimi sistemi blaginje, ki postavljajo v ospredje uspešnost posla. Le-te so ugotovile, da sta pri odločanju menedžerjev/ menedžerk zelo jasni dve vrsti argumentacij in sicer: teza motnje in teza odvisnosti. V naši raziskavi pa smo ugotovili, da argumentacije izhajajo tudi iz etičnih osnov, ta diskurz je bil razviden zlasti v slovenski organizaciji in deloma tudi v organizaciji na Nizozemskem. Poleg organizacijske kulture na stališča menedžerjev/ menedžerk vpliva tradicija posameznih nacionalnih politik in prevladujoči aktualni nacionalni diskurzi. Menedžerska argumentacija glede usklajevalnih politik pa

je v vseh treh organizacijah imela poudarjeno spolno noto; v ospredje so bile postavljene ženske in njihove skrbstvene funkcije.

Maca JOGAN
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
maca.jogan@fdv.uni-lj.si

OGROŽANJE IN REŠEVANJE »ČUDOVITE ŽENSKÉ NARAVE«

Družbena neenakost spolov je značilnost, ki preči vse podsisteme družbene strukture. V zanimanje za »zamike v podsistemi« slovenske družbe v zadnjih treh desetletjih je torej upravičeno vnesti razmerja med spoloma, zlasti glede na zgodovinsko dolgotrajnost androcentričnega reda.

V 70-tih in 80-tih letih 20. stoletja so bile vzpostavljene ključne institucionalne podlage za odpravljanje družbene neenakosti spolov (predvsem diskriminacije žensk). Ta proces je potekal »v sencih« nenehnih groženj z izgubo »prave ženskosti«, katere glavni sovražnik naj bi bil socializem (čepprav je šlo za sozvočje s prizadevanji OZN in SZO). Težnja po ponovnem udomačevanju žensk je z zasukom sistema postala neločljiva sestavina »modernizacije«.

V prispevku se bom usmerila zlasti na vprašanje, kako se oživljena mizogina usmeritev v zadnjih dveh desetletjih izraža v stališčih odraslih prebivalcev. Pri predstavljanju in pojasnjevanju (smeri) dinamike »duha časa« se bom opirala na izsledke raziskav pred 1990 in zlasti raziskovanj SJM od 1991 do 2011.

Aleksandra KANJUO MRČELA in Nevenka ČERNIGOJ SADAR
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
aleksandra.kanjuo-mrcela@fdv.uni-lj.si

ZMOGLJIVOSTI SLOVENSКИH STARŠEV ZA USKLAJEVANJE PLAČANEGA DELA IN STARŠEVSTVA

Rezultati nekajletnega raziskovalnega dela, pri katerem smo kombinirali kvalitativen in kvantitativen metodološki pristop, so pokazali, da vse večja prekernost zaposlovanja in intenzifikacija plačanega dela ustvarjata vrzel med normativno in zakonodajno določenimi možnostmi usklajevanja plačanega dela in družinskih obveznosti in dejansko realizacijo le-teh. Pri analizi usklajevanja delovnega in družinskega življenja slovenskih staršev v času

tranzicije smo uporabili Senov pristop zmogljivosti in preučili prepletanje dejavnikov, ki na različnih ravneh (osebni, družinski, organizacijski, ravni socialne politike, vrednot in stališč) soustvarjajo zmogljivosti staršev. Obstoječe socialne politike in sprejetost načela enakih možnosti spolov v sferi plačanega dela povečujejo zmogljivosti staršev za usklajevanje plačanega dela in starševstva, medtem ko intenzifikacija delovnega življenja, dominacija plačanega dela nad ostalimi deli življenja in prevladujoča neenakopravnost spolov pri delitvi gospodinjkega dela in opredelitvi starševskih vlog omejujejo zmogljivosti staršev.

Roman KUCHAR
Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
roman.kuchar@gmail.com

RAZVOJ GEJEVSKIH IN LEZBIČNIH ŠTUDIJ V SLOVENIJI

V Sloveniji so lgbt/queerovske vsebine postale del akademskega diskurza v začetku devetdesetih leti, deset let potem, ko se je v Sloveniji vzpostavilo gejevsko in lezbično gibanje, in več kot šestdeset let potem, ko je bila objavljena prva znanstvena monografija o homoseksualnosti v slovenskem jeziku. Sprva so omenjene vsebine živetarile pod »nekoliko bolj varnim« okriljem študij spolov in preteči je moralo še deset let, preden so leta 2004 gejevske in lezbične študije postale izbirni predmet na Univerzi v Ljubljani.

Avtor se v referatu ukvarja s položajem gejevskih in lezbičnih/queerovskih študij na univerzi in njihovim vplivom na izvedbo pedagoškega procesa v osnovnih in srednjih šolah v Sloveniji. Ugotavlja, da gejevske in lezbične študije ostajajo marginalna tema znotraj akademije, pogosto označena kot »preveč aktivistična« in zato ne dovolj »resna akademska tema«. K takemu zaključku bržkone navaja dejstvo, da je tema med študentkami in študenti zelo popularna, večina pa k njej pristopa z nekoliko pokroviteljske pozicije, ki geje in lezbijke razume kot »uboge žrtve« homofobije, cilj obiskovanja predmeta pa v »rešitvi homoseksualnega subjekta«.

Referat temelji na avtorjevih izkušnjah s poučevanjem omenjenega predmeta na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in na rezultatih kvalitativne študije (fokusne skupine) med študentkami in študenti pedagogike glede njihovih pogledov na homoseksualnost in vpeljevanjem te teme v osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje. Avtor ugotavlja, da imajo gejevske in lezbične študije na univerzi ključno vlogo ne zgolj pri produkciji védnosti na tem področju, pač pa tudi pri zagotavljanju kvalitetnega znanja pri bodočih učiteljicah in učiteljih, ki se bodo v svojih bodočih razredih lahko izognili dvema okviroma, ki danes pogosto določata razpravo o homoseksualnosti v šolah: okviru tišine (odsotnost tematike) in okviru populističnih in poenostavljenih »znanstvenih« dognanj o homoseksualnosti.

ODPRTA SEKCIJA

Vodja sekcije:

Valentina HLEBEC
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
valentina.hlebec@fdv.uni-lj.si

Tatiana BAJUK SENČAR
Znanstveno-raziskovalni center
Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana
tatiana.bajuk@zrc-sazu.si

ETNOGRAFSKI POGLED NA TURIZEM IN DISKURZI VZDRŽLJIVEGA RAZVOJA V BOHINJU

Čeprav turizem ne predstavlja več čarobne formule za ekonomski razvoj tako kot je to veljalo v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja, še vedno predstavlja enega od osrednjih modelov za trajnostni razvoj, zlasti v zaščitenih območjih. Avtorica bo predstavila analizo Bohinja kot turistične pokrajine, v kateri si številni različni družbeni akterji prizadevajo za uresničitev svojih vizij za Bohinj ob svojih specifičnih turističnih interesih. Na katere načine je Bohinj vedno na novo zamišljen, na novo opredeljen, ko turistični akterji iščejo vedno nove, ekonomsko vzdržne in okolju prijazne načine, s katerimi vabijo turiste? V luči teh procesov družbene konstrukcije turističnega kraja, bo avtorica ocenila, do katere mere te družbene prakse omogočajo turističnim akterjem oz. prebivalcem Bohinja, da vedno znova ustvarijo lasten odnos do pokrajine na način, ki presega potrebe in zahteve globalne turistične industrije.

Ivan BERNIK, Irena KLAVS, Valentina HLEBEC
Univerza v Ljubljana
Fakulteta za družbene vede
Inštitut za varovanje zdravja RS, Ljubljana
ivan.bernik@fdv.uni-lj.si

PROSTOLEBDEČA SPOLNOST IN NJENE MEJE. DRUŽBENA POGOJENOST ZGODNJEGA PRVEGA HETEROSEKSUALNEGA SPOLNEGA ODNOSA V SLOVENIJI

Prispevek obravnava empirično relevantnost nekaterih vidikov teze, da je spolnost v sodobnih družbah vse bolj prostolebdeča. S tem je mišljeno zmanjševanje njene izpostavljenosti družbenim in kulturnim omejitvam. V prispevku je odnos med spolnimi odločitvami in družbenimi okoliščinami analiziran na primeru družbene pogojenosti starosti ob prvem heteroseksualnem spolnem odnosu v Sloveniji. Podatki le deloma potrjujejo teoretično pričakovanje, da je ta pogojenost – zlasti pri mlajši generaciji – šibka. Pri moških je vstop v partnersko spolno življenje res bolj ali manj neodvisen od analiziranih družbenih okoliščin, pri ženskah pa je ta povezanost dokaj močna, poleg tega pa tudi ni znakov, da bi se zmanjševala. Sodeč po analiziranem primeru, je veljavnost teze o prostolebdeči spolnosti vprašljiva.

Aleksandra BREZOVEC
Univerza na Primorskem
Fakulteta za turistične študije – Turistica
aleksandra.brezovec@turistica.si

TURIZEM KOT KOMUNICIRANJE

V članku obravnavamo turizem kot kulturni pojav tako, da zagovarjamo tezo o turizmu kot obliki komuniciranja. Kulturo razumemo kot označevalni sistem, v katerem ljudje prek dejanj, del in institucij prenašamo sporočila o svojih družbenih izkušnjah, vrednotah in prepričanjih. Tudi kot udeleženci v turizmu delujemo na okolje in ga členimo po pomenih, ki pa ne obstajajo zunaj konteksta družbenih odnosov, v katerem simbolizacija poteka. Razpravo osredotočimo na vprašanje, kako sporočila in ljudje pri proizvodnji pomenov v turizmu vzajemno delujemo. S semiotičnim modelom pojasnimo turizem kot produkcijo in izmenjavo pomenov. Iz modela izhaja, da v turizmu poleg posameznikov komunicirajo tudi družbene skupine, ki se prav s pomočjo te komunikacije utemeljujejo kot družbene skupine. Komunikacija družbenih skupin v turizmu kaže naslednji paradoks: vedno širši

obseg in vedno večje sposobnosti komuniciranja, ki bi lahko prispevale k večji emancipaciji človeštva, omogočata, da so družbeni položaji nadrejenosti in podrejenosti, ki so plod človeškega ravnanja, prav zaradi komunikacije videti 'naravni'.

Majda ČERNIČ ISTENIČ
Družbenomedicinski inštitut ZRC SAZU, Ljubljana
majdaci@zrc-sazu.si

STARANJE IN MEDGENERACIJSKI ODNOSI V SLOVENIJI – RAZLIKE MED MESTOM IN PODEŽELJEM

Staranje prebivalstva je problematika, s katerim se soočajo mnoge Evropske države, med njimi tudi Slovenija z indeksom staranja 117.6 v letu 2008, v podeželskih območjih celo 130 in več. Prispevek predstavlja medgeneracijske odnose v različnih socialnih okoljih (mestnem-podeželskem-kmečkem) v Sloveniji in njihovo povezanost z občutkom osamljenosti med starejšimi. Medgeneracijske odnose opazujemo skozi strukturo gospodinjstva, razširjenostjo in kakovostjo podpornih mrež ter stališči do medgeneracijske pomoči. Analiza temelji na raziskavi Odnosi med generacijami in spoloma na kmetijah v Sloveniji, izvedeni leta 2007 na treh podvzorcih anketirancev obeh spolov, starih 18 do 83 let: 275 mestnih prebivalcih, 542 oseb s podeželja, med njimi 407 kmetih. Rezultati kažejo, da v vseh okoljih družina ni edini vir blaginje v kasnejših fazah življenja, ampak poleg zadostnih finančnih sredstev tudi socialna dinamika bivalnega okolja.

Tina KOGOVSŠEK, Ivan BERNIK, Roman KUHAR, Alenka ŠVAB
Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Fakulteta za družbene vede
tina.kogovsek@guest.arnes.si

DRUŽBENI KONTEKST PRVEGA HETEROSEKSUALNEGA SPOLNEGA ODNOSA ŠTUDENTOV IN ŠTUDENTK V SLOVENIJI

Za sodobno družbeno organiziranost spolnosti je značilna vse večja pestrost vezi med spolnimi partnerji. Interakcijski kontekst, v katerem potekajo spolne aktivnosti, se razteza od močnih in razmeroma trajnih partnerskih zvez do bežnih in neobvezujočih spolnih srečanj. Izhajajoč iz te ugotovitve, prispevek analizira, kakšen je bil interakcijski kontekst, v katerem so študentke in študenti v Sloveniji doživeli prvi heteroseksualni spolni odnos

in kako ta kontekst vplival na organiziranost in njihovo doživljanje te spolne izkušnje. Poleg tega prispevek obravnava vprašanje, ali so družbene okoliščine, v katerih so študenti odraščali (npr. izobrazba staršev, uspeh v srednji šoli, /ne/religioznost študentov) povezane z interakcijskim kontekstom njihovega prvega spolnega odnosa. Prispevek bo temeljil na podatkih, zbranih s prvo slovensko nacionalno raziskavo spolnih življenjskih stilov študentov in študentk, ki je bila od decembra 2010 do februarja 2011 opravljena z on-line vprašalnikom na med študenti ljubljanske, mariborske in primorske univerze.

Mitja HAFNER-FINK, Samo UHAN
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
mitja.hafner-fink@fdv.uni-lj.si

DRUŽBENE SPREMEMBE, SPREMINJANJE VREDNOT IN RAZVOJ

Prispevek obravnava model družbenega razvoja v povezavi z dejavniki, ki postavljajo družbeni razvoj v kontekst, ki presega zgolj eno, običajno ekonomsko dimenzijo razvoja. V prispevku izhajamo iz Webrove teze, da je družbene razvojne procese na različnih področjih družbenega "življenja" (ekonomija, blaginja, znanost, kultura in celo tehnologija) nemogoče obravnavati izolirano od celote družbenih procesov in izvzeto iz kompleksnosti družbenih sistemov in družbene strukture.

Takšno razumevanje razvoja zahteva, da se pri merjenju, preučevanju, načrtovanju ter spodbujanju razvoja poslovljamo od tradicionalnega koncepta enačenja razvoja z ekonomsko rastjo oz. ekonomsko uspešnostjo. To še posebej velja za družbe, ki so že na takšni ravni ekonomskega razvoja, da nadaljnja ekonomska rast ne prispeva več k (človekovemu) razvoju (ali vsaj ne prispeva pomembno). V takšnih pogojih je torej razumevanje razvoja pomembno preučevati tudi (prevladujoče) vrednote v družbi, subjektivne zaznave ljudi, njihovo zadovoljstvo in srečo. Vse to pa ni povezano zgolj z materialnim bogastvom družbe, ampak veliko bolj z odnosi znotraj družbe, torej z odnosi posameznikov z drugimi posamezniki, z odnosi do institucij ter z razlikami v družbi.

V prispevku bo predstavljen predlog vzročnega modela, ki smo oblikovali na podlagi rezultatov regresijske analize na podatkih držav, ki so bile vključene v raziskavo EVS 2008. Pri tem bomo upoštevali logično zaporedje vzroka in posledice: izid oz. posledica (socialna razvitost v letu 2008) mora tudi časovno slediti pogojem (vzrokom).

V modelu smo kot odvisno spremenljivko postavili sestavljen indeks družbene razvitosti za leto 2008, ki vključuje tako objektivne kazalnike razvitosti držav, kot tudi agregirane subjektivne ocene anketirancev (zadovoljstvo). Kot prediktorji oz. možne neodvisne spremenljivke pa nastopajo naslednje dimenzije (spremenljivke):

ekonomska razvitost (BDPpc 2000), integriteta sistema oz. elit (stopnja korupcije), vrednote samoizražanja v letu 1999 (EVS 1999), tradicionalizem v letu 1999 (EVS 1999), socialni kapital (kohezija) v letu 1999 (EVS 1999) in protestni potencial v letu 1999 (EVS 1999).

Pripravili smo 6 različnih regresijskih modelov z različnimi kombinacijami treh dejavnikov družbene razvitosti v letu 2008, in sicer tako, da smo v vseh modelih (kot nekakšno kontrolno spremenljivko) imeli vključeno ekonomsko razvitost (BDPpc v letu 2000). Ob ugotovljenem odločilnem vplivu integritete elit (sistema), rezultati tudi pritrjujejo domnevi, da so vrednote samoizražanja pomemben dejavnik socialnega razvoja. V tem kontekstu pa se zdi, da je še posebej pomembne vpliv protestnega potenciala, ki je morda celo pomembnejši od socialnega kapitala.

Marjan HOČEVAR
Fakulteta za družbene vede
Univerza v Ljubljani
marjan.hocevar@fdv.uni-lj.si

VPLIV INSTANTNE MOBILNOSTI IN POVEČANE DOSTOPNOSTI NA TRENDE V URBANEM TURIZMU

Spremenjeni vzorci potovalnosti in mobilnosti nasploh, so dober kazalec časovno-prostorske organizacije na ravni posameznika, krajev, organizacij in celotnih družb. Instantna dostopnost v fizičnem in virtualnem prostoru, skupaj z zmanjševanjem vseh oblik posredništev, omogoča kompleksno upravljanje časovnih ter stroškovnih »budžetov«. Ti trendi redefiniirajo lastnosti klasičnih turističnih destinacij oz. potovalnih ciljev. V članku obravnavamo transformacijo narave urbanega turizma (city trips, city breaks), ki zaradi časovno-prostorske prožnosti in dostopnosti, najbolj nazorno odraža trende prepletanja različnih oblik ter tipov potovalnosti. Na primeru urbanih destinacij tematiziramo zaton klasične turistične potovalnosti in tezo o »koncu turizma«. Bolj kot je prostorska mobilnost »način življenja«, manjše so možnosti analitičnega in dejanskega razlikovanja tipov potovalnosti. Mesta so z vidika obiskovalcev vedno manj kraji ogledovanja (znamenitosti) in vedno bolj kraji doživljanja. Zaradi manjše vloge monumentalnosti postajajo destinacijski cilji tudi »neturistična« mesta, kar dolgoročno: 1) zmanjšuje hierarhijo med mesti, 2) vpliva na večjo geografsko razpršenost urbanih destinacij in 3) pospešuje trend demasifikacije potovalnosti nasploh.

Andrej KIRBIŠ
Filozofska fakulteta
Univerza v Mariboru
andrej.kirbis@uni-mb.si

UPORABA ELEKTRONSKIH MEDIJEV IN DRŽAVLJANSKA PARTICIPACIJA: SLOVENSKA MLADINA V LETU 2010

V raziskavi smo preučili povezanost uporabe elektronskih medijev (spleta, spletnih strani za socialno mreženje in igranja računalniških/video iger) in državljanske participacije na reprezentativnem vzorcu slovenske mladine stare med 15 in 29 let (N = 1257; M starost = 22,5; SD = 4,25). Rezultati so pokazali, da je povezanost uporabe spleta in kazalcev državljanske participacije v večini primerov statistično neznatna, v nekaterih pa pozitivna (protestna participacija, kontaktiranje politikov in funkcionarjev, delo za politično stranko/kandidata, pisanje mnenj na spletnih forumih itd.). Podobno, a v manjši meri, velja tudi za odnos med državljansko participacijo in uporabo spletnih strani za socialno mreženje. Na drugi strani pa so mladi, ki pogosteje igrajo računalniške/video igre, redkeje vključeni predvsem v civilnodružbene (prostovoljne) dejavnosti. Prispevek zaključujemo z implikacijami raziskave.

Janez KOLENC
Pedagoški inštitut, Ljubljana
janez.kolenc@pei.si

MAKRO DEJAVNIKI SPREMENB IN SPREMENBE V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU

Za to, da v zahodni kulturi, najbrž pa to velja tudi za druge kulture, velja partikularna paradigma racionalnosti, govorijo naslednje ugotovitve. Peter Winch (Winch, 1970) namreč trdi, da vsaka artikulirana predstava o svetu in vsaka življenjska oblika določene kulture vsebuje prvine, ki onemogočajo medkulturno primerjavo racionalnosti. Trdi, da je racionalnost kulturno pogojena in partikularna. Obenem pa pravi, da mora vsaka racionalna izjava vsebovati univerzalno veljavno trditev, saj le tako lahko zadosti kriterijem sodobnega razumevanja sveta. Nekritična je vsaka sodobna razlaga realnosti, ki se utemeljuje s spoznanji o brezcilnosti oz. samodejnosti in popolne razpoložljivosti zunanje narave oz. objektivnega sveta. Posebno še, če poskuša na tej osnovi »fiksirati« samostojne razlage sveta. Racionalno je le tisto, kar izhaja iz objektivnega sveta in se nanj nanaša. (Habermas, 1985:102) Zato sta moderna in tradicionalna razlaga sveta vedno

soodvisni in se medsebojno prepletata. To velja tudi za teorijo družbenih sprememb, za vsakršno konceptualizacijo teh sprememb, ki se nadeja empirično podloženih rezultatov. Takšno teorijo družbenih sprememb sem apliciral na slovensko zgodovinsko družbo in jo povezal z vprašanji sprememb v vzgoji in izobraževanju.

Slovenija pred drugo svetovno vojno ni bila industrializirana država. Posebno nazorno to kažejo indeksi industrijske proizvodnje, kjer se ti indeksi dvignejo nad 400 točk šele v sedemdesetih letih, medtem ko so bili na tej ravni v Nemčiji že v začetku šestdesetih let. Primerjalno z Nemčijo, kjer je bila 23.7%, je bila še v letu 1953 zaposlenost v primarnem sektorju 54 %. Pospešena industrializacija se je začela v sedemdesetih letih, kar kažejo podatki časovnih vrst za indeks industrijske proizvodnje. To je bila posledica posebnega ekonomskega položaja Slovenije v okviru SFRJ. Ker je bila v primerjavi z drugimi republikami industrijsko bolj razvita, ji je v tem pogledu pripadala ta komparativna prednost tudi v okviru jugoslovanske nacionalne ekonomije. Takšen razvoj je gotovo pripomogel k uvedbi liberalnega ekonomskega sistema po letu 1991.

Dejan KRIŽAJ
Univerza na Primorskem
Fakulteta za turistične študije – Turistica
dejan.krizaj@turistica.si

INOVATIVNOST V TURIZMU – SPECIFIKE, UVAJANJE NOVOSTI IN SPODBUJANJE

Prispevek povzema trenutno stanje razvoja nastajajočega modela spodbujanja inovativnega potenciala slovenskega turizma skozi tri raziskave: analiza specifik turistične inovativnosti, analiza uvajanja novosti ter analiza spodbujanja inovativnosti. Podrobneje je predstavljena analiza specifik turistične inovativnosti. V analitičnem delu je izdelana primerjava teoretičnih izhodišč in turističnih novosti, ki so v zadnjih letih kot nove deklarirane na relevantnih vodilnih svetovnih spletnih portalih. Osredotočam se na vprašanje, ali se novosti skladajo z v literaturi naštetimi specifikami namenov turizma in motivov turistov ter iz njih izhajajoče turistične inovativnosti. Namen analitičnega dela prispevka je prikazati (ne)primernost obstoječih teoretičnih izhodišč turizma in turistične inovativnosti z vidika nadaljnega razvoja in poslanstva turizma ter skozi vse tri našete raziskave identificirati družbeno kulturne in ekonomsko tehnološke potenciale turizma ter pristope za njihovo nadaljnje razvijanje.

Roman KUHAR, Tina KOGOVSŠEK, Alenka ŠVAB
Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
roman.kuhar@guest.arnes.si

INTERNET KOT MARITALNI TRG: IZKUŠNJE IN STALIŠČA UPORABNIKOV IN UPORABNIC SPLETNIH STRANI ZA SPOZNAVANJE POTENCIALNIH PARTNERK IN PARTNERJEV

Vse večja dostopnost interneta kot medija in prostora za delovanje posameznikov, posameznic in skupin v različnih življenjskih kontekstih je omogočila njegovo vse bolj razširjeno uporabo tudi v najintimnejših življenjskih kontekstih. V Ameriki je po podatkih iz leta 2003 spletne strani za iskanje partnerjev obiskalo 40 milijonov novih uporabnikov in uporabnic, kar je približno polovica vseh samskih odraslih v Ameriki. Tudi v Sloveniji se uporaba spletnih portalov za iskanje partnerjev kontinuirano povečuje. Ena od najpopularnejših tovrstnih domačih spletnih strani (ona-on.com) je imela v začetku leta 2010 okoli 50.000 uporabnikov. Internet je tako med drugim postal tudi nov (vzporeden) maritalni trg.

Avtorji v referatu predstavljajo nekatere najosnovnejše značilnosti uporabe spletnih portalov za spoznavanje potencialnih partnerk in partnerjev v Sloveniji skozi optiko spola in spolne usmerjenosti, od oblikovanja spletnih profilov, vzpostavljanja stikov v virtualnem prostoru do prehoda iz virtualnega v realni prostor. Poleg tega se ukvarjajo tudi s stališči uporabnikov spletnih portalov za spoznavanje partnerjev v Sloveniji glede partnerstev, ljubezni in monogamije (metoda MCA). Avtorji ugotavljajo, da stališča uporabnikov spletnih portalov za spoznavanje partnerjev niso tako 'revolucionarna' kot se glede na nov kontekst spoznavanja morda zdi.

Omenjeni podatki so bili zbrani v okviru raziskave o uporabi interneta za spoznavanje partnerjev leta 2007 na neslučajnem vzorcu 1334 uporabnikov in uporabnic osrednjih tovrstnih spletnih portalov v Sloveniji.

Miran LAVRIČ
Univerza v Mariboru
Filozofska fakulteta,
miran.lavric@uni-mb.si

MLADI MED ZAVETJEM DRUŽINE IN ŠOLE TER PREPIHOM NA TRGU DELA

Rezultati študije Mladina 2010 kažejo, da mladi v Sloveniji svoja življenja usmerjajo med dvema vedno bolj različnima svetovoma: sorazmerno varnim in prijaznim svetom izvirne družine in šole na eni, ter vedno bolj neprijaznim in tveganim svetom dela na drugi strani. Od tod ne presenečajo trendi izrazitega podaljševanja dobe, ki jo mladi preživijo pri starših in v izobraževalnem sistemu. Zaostrovanje pogojev za ekonomsko osamosvajanje mladih povečuje relevantnost vprašanj povezanih z dejavniki, ki vplivajo na uspešnost pri iskanju prve (kakovostne) zaposlitve. Na tem področju analize za zadnjih deset do dvajset let kažejo predvsem na občutno zmanjševanje vpliva osnovnih socialno-demografskih dejavnikov, kot so spol, izobrazba, izobrazba staršev in velikost naselja. V analizi podatkov iz leta 2010, se poleg dosežene izobrazbe, kot ključen dejavnik uspešnosti pri kakovostnem zaposlovanju izkaže usmerjenost v prihodnost kot osebna poteza posameznika.

Franc MALI
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
franc.mali@fdv.uni-lj.si

PREDSTAVITEV REZULTATOV RAZISKAVE ETIKA IN JAVNA POLITIKA: PRIMER KREPITVE ČLOVEKA

Predstavljeni bodo rezultati teoretskega in empiričnega raziskovanja v okviru mednarodnega (sedmega okvirnega projekta) z naslovom »Ethics in public Policy-making: the Case of Human enhancement«, v katerega so vključeni raziskovalci Centra za preučevanje znanosti Fakultete za družbene vede in v okviru katere sodeluje še 9 raziskovalnih skupin iz Zahodne Evrope, Kanade in Singapura. V okviru omenjene raziskave, ki se ukvarja z vprašanji etičnih in družbenih dilem razvoja novih tehnologij za namene krepitve človekovih telesnih in umskih sposobnosti (s tem povezanih vprašanji nove evgenike), smo z obsežnim empiričnim raziskovanjem v celotnem evropskem prostoru prišli do vrste zanimivih spoznanj, ki zadevajo naslednje sociološke dileme razvoja novih

tehnologij in znanosti: koristi in tveganja razvoja tehnologij krepitve človeka, mediji in družbeni imaginariji o prihodnjem razvoju novih tehnologij krepitve človeka, vloga ekspertov in civilne javnosti v sprejemanju političnih odločitev o razvoju novih tehnologij krepitve človeka v različnih evropskih državah in v Sloveniji, družbena, politična in etična vprašanja, ki so povezana z razvojem teh tehnologij.

Nena MOČNIK
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
nena.mocnik@gmail.com

MULTI. KUL. TURIZEM? POTENCIALNI PRISPEVKI TURIZMA K BOLJŠEMU RAZUMEVANJU MEDKULTURNIH RAZLIK

Reči, da se na potovanje odpravimo zgolj zaradi drugačne in dih jemajoče narave verjetno drži le deloma. Potovanje brez ljudi in brez lokalnih kulturnih vrhuncev je tako kot gledališče brez igralcev: prazno in kmalu postane dolgočasno. Najboljše zgodbe, pa tudi popotniške fotografije, pogosto vključujejo ljudi, začimba prav vseh potovanj pa so nesporno prav spodrslijaši in pripetije zaradi kulturnih razlik. V prispevku se ukvarjam z vprašanjem kdaj in kako lahko turizem in potovanja med druge kulture prispevata k večji strpnosti in medkulturnemu razumevanju in kdaj, nasprotno, le še podžigata stereotipe, ki lahko v končni fazi vodijo celo v diskriminacijo. Z analizo primerov dobrih in neprimernih praks bom skušala odgovoriti, kako različne turistične prakse olajšujejo ali otežkočajo prizadevanja za medkulturno strpnost tudi, ko nismo več popotniki-gostje.

Liljana Rihter
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo
liljana.rihter@fsd.uni-lj.si

DRUŽBENE TEME, KI SO JIH V ZADNJIH DESETLETJIH KOT POMEMBNE ZAZNAVALE RAZISKOVALKE IN RAZISKOVALCI NA PODROČJU SOCIALNEGA DELA: MED LASTNIM INTERESOM IN VPLIVOM FINANCERJEV

Pred kratkim je izšla publikacija, v kateri je predstavljen pregled raziskovalnega dela na Fakulteti za socialno delo v zadnjih 40 letih. Iz opisov raziskav lahko razberemo, da teme

niso bile ozko vezane samo na razvoj teorije in prakse socialnega dela, ampak so se raziskovalke in raziskovalci ukvarjali tudi s širšimi družbenimi in političnimi temami zlasti s področja socialnega varstva in socialne politike in z družbenim položajem populacij, ki so sicer uporabniki socialnovarstvenih storitev. V prispevku bomo na podlagi analize opisov raziskav predstavili ključne poudarke raziskovanja v omenjenem obdobju in kako so ugotovitve teh raziskav prispevale k spreminjanju položaja ranljivih skupin. Pozorni bomo tudi na to, koliko so lahko raziskovalke in raziskovalci sami določali teme raziskovanja oziroma v kolikšni meri so bile teme določene 'od zunaj'.

Mateja SEDMAK, Blaž LENARČIČ, Zorana MEDARIČ,
Peter KOPIČ, Matej VATOVEC, Maja ZADEL
Univerza na Primorskem
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
mateja.sedmak@zrs.upr.si

SOS – STRES, ODSOTNOST, STISKA VZPOSTAVLJANJE IN VAROVANJE ZDRAVEGA DELOVNEGA OKOLJA KOT KLJUČ K USPEŠNOSTI PODJETJA

S prehodom v tržno-liberalni model gospodarstva, prestrukturiranjem delovnega procesa, spremenjenimi delovnimi pogoji in odnosi so se tudi slovenska podjetja v večji meri soočila z negativnimi posledicami neprimernih delovnih okolij. V prispevku bomo predstavili nekatere rezultate študije primera lesne industrije v Sloveniji, ki se je osredotočila na pojave stresa, absentizma (izostajanja), prezentizma (zmanjšanje produktivnosti) in fluktuacije na delovnem mestu ter na vprašanje usklajevanja poklicnega in družinskega življenja. V raziskavo, ki je potekala od oktobra 2010 do septembra 2011, so bila vključena vsa pomembnejša podjetja lesne industrije v Sloveniji in sicer: Alples d. d., Brest-Pohišstvo, d.o.o., Javor Pivka, lesna industrija d.d. Pivka, Kolpa, d.d., Lesna TIP d.d., Stilles d.o.o. in Svea d.d. Rezultati kvantitativne raziskave nakazujejo, da so v omenjenih podjetjih vir nezadovoljstva, ki se odraža v stresu, absentizmu, prezentizmu ali povečani fluktuaciji predvsem neustrezna organizacija dela (pretirana količina, neustrezna razporeditev dela in odgovornosti), organizacijska klima (neustrezna komunikacija in medsodelavski odnosi), nagrajevalna politika (višina plače, nagrade in napredovanje), občutek negotovosti in strahu (izguba zaposlitve) in drugo.

Alenka ŠVAB, Ivan BERNIK, Roman KUCHAR
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
Filozofska fakulteta
alenka.svab@fdv.uni-lj.si

RAZISKOVANJE SEKSUALNOSTI V SLOVENIJI

Avtorji bodo v prispevku predstavili pregled zgodovine raziskovanja spolnega vedenja v Sloveniji. Analiza raziskav vključuje tri vidike: kaj in kako se je raziskovalo ter kakšna je tradicija raziskovanja spolnega vedenja v primerjavi z zahodnimi državami. Avtorji ugotavljajo, da v Sloveniji ni tradicije raziskovanja spolnega vedenja, kakršno poznamo na Zahodu, raziskav je relativno malo, prav tako niso sistematične. Prve raziskave segajo v začetek devetdesetih let dvajsetega stoletja, pred tem pa so se izvajale raziskave s področja načrtovanja družine oz. kontracepcijskega in reproduktivnega vedenja, a niso vključevale vprašanj o spolnem vedenju. Večina do sedaj narejenih raziskav je s področja javnega zdravstva ter nekaj s področja družboslovja. Čeprav med njimi ni večjih organizacijskih, metodoloških in vsebinskih razlik, je večja razlika opazna v usmerjenosti družboslovnih raziskav v pozitivnejše vidike spolnega vedenja (seksualno zadovoljstvo), medtem ko so javnozdravstvene raziskave zasnovane problemsko (fokus na rizičnem spolnem vedenju).

Marina TAVČAR KRAJNC
Univerza v Mariboru
Filozofska fakulteta
marina.tavcar@uni-mb.si

MLADI IN DRUŽINSKO ŽIVLJENJE V SLOVENIJI

Raziskava Mladina 2010 je v primerjavi z istovrstno raziskavo 2000 pokazala nekaj premikov v družinskem življenju: podaljšanje obdobja osamosvajanja in daljše sobivanje s starši v družinah orientacije, odlašanje z ustvarjanjem stabilnih partnerskih zvez, odlašanje s starševstvom ob hkratnem ohranjanju tradicionalnih vrednot na družinskem področju (npr. želje po starševstvu). Podatki potrjujejo trende, ki so se jasno nakazovali že pred desetletjem.

Družinska omrežja v Sloveniji se izkazujejo kot eden stabilnejših strukturnih delov družbe, ki preprečujejo ali vsaj zmanjšujejo tveganje revščine. Medgeneracijska solidarnost se je doslej izkazovala predvsem kot enosmerna in se je usmerjala od staršev k otrokom.

Preverjali smo pridobljene raziskovalne podatke, ali je mogoče pričakovati sorodno solidarnost tudi v obratni smeri (otroci – starši). Glede na demografske trende v Sloveniji je to eno od temeljnih vprašanj socialnega ravnovesja.

Tjaša ŽAKELJ
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
tjasa.zakelj@fdv.uni-lj.si

STARA PRAVILA V NOVI PREOBLEKI: KONCEPT RESPEKTABILNOSTI PRI SPOZNAVANJU PO SPLETU

Spoznavanje po spletu je način spoznavanja potencialnega partnerja/ke, ki poteka na partnerskem trgu, ki vpeljuje nova in potrjuje nekatera obstoječa pravila spoznavanja. Zaradi domnevne odprtosti spleta kot prostora za izražanje različnih želja in preferenc, bi torej na tem trgu lahko pričakovali več večjo odprtost do raznolikosti, manjšo tradicionalnost v kriterijih iskanja ipd. Vendar pa rezultati kvalitativne raziskave, opravljene v okviru doktorske disertacije, kažejo ravno nasprotno – splet utrjuje mnoga tradicionalna pravila spoznavanja, med katerimi še posebej velja izpostaviti načelo ženske respektabilnosti, ki se odraža znotraj značilnosti spoznavanja po spletu, npr. v: hierarhični strukturi želenih žensk glede na njihov status; nezaželenosti spoznavanja žensk s številčnejšimi seksualnimi izkušnjami; stigmatiziranosti žensk, ki v nedokončanih razmerjih odkrito iščejo novega partnerja; pozornosti žensk, ki jo v osebnih profilih namenjajo vtisu - ne želijo učinkovati kot »lahke« ali željne seksualnosti ter v odsotnosti naracij o uporabi strani, namenjenih spoznavanju, za iskanje seksualnih zvez ali priložnostnega seksa s strani žensk.

Irena WEBER
Univerza na Primorskem
Fakulteta za turistične študije, Turistica
irena.weber@turistica.si

TURIZEM IN NOVO KOZMOPOLITSTVO: MED ELITIZMOM IN DIALOŠKO IMAGINACIJO

Koncepti novega kozmopolitstva, ki so vzniknili po padcu berlinskega zidu so v zadnjih letih doživeli velik razmah. Identificiramo lahko vsaj tri izrazite dimenzije: etično, politično in kulturno. Etična dimenzija se opira predvsem na Kantovo klasično delo o globalnem

vodenju in pravičnosti, neposredno se nanjo navezuje politična, ki se osredotoča na probleme sodobnega globalnega vodenja, novih oblik sodelovanja in aktivizma ter preseganja strukturnih neenakosti. Kulturna dimenzija je v veliki meri preokupacija antropologov, ki so se predvsem posvetili ukoreninjenemu ali vernakularnemu kozmopolitstvu. Znotraj turističnih študij zaenkrat najdemo le posamične, eklektične prispevke na temo turizma in novega kozmopolitstva, čeprav so vse tri omenjene dimenzije relevantne za fenomen turizma. Poleg kritičnega pregleda literature bo prispevek predstavil tudi etnografski primer dveh konceptov in rab kozmopolitstva v turizmu Boke Kotsorske, projekt Porto Montenegro in lokalni festival Fešta Kamelije.

PROSTORSKA SEKCIJA

Moderatorica:

Simona ZAVRATNIK
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
simona.zavratnik@fdv.uni-lj.si

Drago KOS, Marjan HOČEVAR, Franc TRČEK, Matjaž URŠIČ
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
drago.kos@fdv.uni-lj.si

VKLJUČEVANJE DRŽAVLJANOV V PROMETNE IN MOBILNOSTNE POLITIKE: MEDNARODNI PROJEKT CIVITAS-ELAN

Sociološka obravnava prometa (in prostorske mobilnosti nasploh) je ena takšnih »vsakodnevnih« konfliktnih tematik, ki resnično vzbuja zanimanje širše javnosti, obenem pa ima širše družbene implikacije. Vključevanje državljanov pri preverjanju legitimnosti prometnih politik, njihovo vključevanje v razprave o potencialnih spremembah prometnih režimov, preverjanje njihovih stališč in vrednot o prostorski mobilnosti so nujne podlage pri refleksiji družbenih sprememb. Prostorska mobilnost namreč postaja vse bolj sestavni del družbene (vertikalne) mobilnosti.

Pobuda CIVITAS (kratica, izpeljana iz City-VITALity-Sustainability) je pobuda Evropske komisije, ki poteka od leta 2002. Financira se v okvirnih raziskovalnih programih (5., 6., 7.). Namenjena je demonstracijskim projektom v mestih, koordinira jo Generalni direktorat za energijo in promet. Njen cilj je testiranje inovativnih strategij v mestnem prometu, ki prispevajo k uresničevanju evropskih politik na področju prometa, učinkovite rabe energije in alternativnih virov v prometu ter varstva okolja. Demonstracijski projekti združujejo ukrepe prometne politike in tehnologije. Projekt namenja pozornost razvoju javnega prometa, kolesarjenju in hoji, alternativnim virom energije in uporabi informacijske tehnologije v prometu, dostopnosti za vse, t.i. mehkim ukrepom in temelji na vključevanju javnosti v načrtovanje mobilnosti. Njegov namen je tudi prispevati k spremembi netrajnostnih potovalnih navad.

ŠTUDENTSKA SEKCIJA

MLADI V POST-SOCIALISTIČNI TRANZICIJI

Okrogla miza v organizaciji študentskih socioloških društev
Moderator: Jure LENARČIČ, FF UL.

Sodelujejo: Anej KORSIKA, FF UL; Sašo FURLAN, FDV UL;
Tim DOBOVŠEK, FDV UL in Dragan NIKČEVIĆ, FF UL.

Anej Korsika bo v svojem prispevku umestil propad realno obstoječih socializmov v širši kontekst dolgoročnih družbeno-ekonomskih trendov in procesov globalnega kapitalizma. Pri tem bo skušal misliti dva povezana procesa, ki sta skupaj povzročila razpad realno obstoječih socializmov: na eni strani neoliberalizem kot novo zgodovinsko razvojno stopnjo kapitalizma od sedemdesetih let 20. stoletja dalje in na drugi strani sočasne spremembe v vzhodnem bloku.

Sašo Furlan bo predstavil socio-ekonomsko analizo specifičnih karakteristik procesa tranzicije v Sloveniji. Začrtal bo ključne distinkcije med gradualnim tipom tranzicije v Sloveniji in med tranzicijo po modelu »doktrine šoka« v drugih post-socialističnih državah (npr. Madžarska, Estonija). Opisal bo posebnosti procesa privatizacije v Sloveniji (razprodaja javnega premoženja preko certifikatov) in pokazal bo, kako je takšen proces privatizacije vplival na koncentracijo kapitala in na pacifikacijo delavskega razreda.

Tim Dobovšek bo predstavil procese tranzicije s stališča mladine in njenega kritičnega odnosa do družbe prek politično-umetnostnega udejstvovanja, predvsem na področju glasbe in družbeno-kritičnih glasbenih tekstov. Prikazal bo premik v težišču teh besedil iz fordistične motivike v osemdesetih (»fabrika je ista«) k postfordistični motiviki v devetdesetih (»našponan overdrive«), ki naj bi vodil k depolitizaciji vsebine. Pri tem bo prikazal materialne in institucionalne pogoje v tranziciji, ki so omogočali in določali te prelome in težnje.

Dragan Nikčević bo analiziral politiko zaposlovanja mladih. Gospodarski procesi tranzicije so potekali vzporedno z naglo širitvijo (zlasti) visokošolskega izobraževalnega sistema, ki je postala način navideznega zmanjševanja realne stopnje brezposelnosti in zapiranja mladih v adolescenco. Mladim so na voljo predvsem nestalne, izkoriščevalske in dolgoročno škodljive oblike zaposlovanja, reformiranje izobraževanja pa samo po sebi ne ustvarja delovnih mest. Predstave o lenih študentih, ki da taktizirajo in zavlačujejo študij, so slabo izhodišče za reforme, kakršna je bil nedavni predlog Zakona o malem delu.

DODATEK

TERMINOLOŠKA SEKCIJA SSD

Maca Jogan

DESET LET OBSTOJA

1. Na zboru članov Slovenskega sociološkega društva, **27. oktobra 2001** v Portorožu, je bila ustanovljena Komisija za sociološko terminologijo. Predlog za ustanovitev komisije je pobudnica (dr. Maca Jogan) utemeljila z naslednjimi ugotovitvami:

»Izjemno dinamičen razvoj sociologije nasploh in zlasti v zadnjih dveh desetletjih v Sloveniji vedno bolj zahteva tudi razvijanje in usklajevanje slovenskega sociološkega izrazja.

- Temelje slovenske sociološke terminologije, katerih korenine segajo v začetek 20. stoletja, je treba dopolnjevati in bogatiti glede na širjenje in poglobljanje sociološkega raziskovanja.
- Posodabljanje in razvijanje slovenskega sociološkega izrazja je pomembno tako pri ustvarjanju novih vedenj kot pri prenašanju znanja na vseh stopnjah izobraževanja.
- Za oblikovanje in razvijanje slovenskega sociološkega izrazja so odgovorni nosilci stroke na Slovenskem (oziroma slovensko pisoči/e sociologi/nje). Te odgovornosti ne more zmanjšati (ali celo odpraviti) obstoječi model za napredovanje v akademski karieri, ki daje prednost objavam znanstvenih del v tujih jezikih.«

Pregled delovanja po ustanovitvi je na spletni strani SSD...

2. Po desetih letih obstoja in skrčenega dela sekcije stanje nikakor ni boljše kot v začetku. Nasprotno, vedno več znakov kaže, da bi se morala sociološka skupnost v Sloveniji resno zamisliti nad tem, kar se dogaja. Ne gre le za ozko terminološko vprašanje, temveč za mnogoplastno vlogo sociologije sploh. Na to je opozorila okrogla miza (26. 5.2011, v organizaciji Liber.ac na Filozofski fakulteti v Ljubljani, katere se je udeležil le en profesor s FDV!) z naslovom »PREKARNA« VLOGA SOCIOLOGIJE KOT RAZUMEVAJOČE DISCIPLINE. V predlogu za okroglo mizo je pobudnica in voditeljica okrogle mize, predsednica sekcije, dr. Maca Jogan, v treh točkah opozorila na namen tega srečanja:

- »1. Da bi sociologija lahko opravljala svojo spoznavno in pojasnjevalno ter končno tudi svetovalno vlogo v širšem družbenem okolju, mora razpolagati tudi z ustreznim pojmovnim aparatom, ki ne zamejuje razumevanja na nosilce znanstvenega delovanja na ozkih posebnih področjih (ki torej ni »delana« po scientističnem vzorcu), temveč razpira razumevanje in vključuje širšo sociološko, družboslovno in najširšo javnost. To pa zahteva tudi posebno jezikovno kulturo, o kateri – vsaj tako se zdi na podlagi neposrednega opazovanja – pa v slovenski sociološki skupnosti ni dovolj tehtnih presojev.
2. Če izključimo samo ustvarjanje socioloških znanj, je vprašanje njihove uporabnosti neločljivo povezano z razumevanjem v širšem družbenem okolju. To pomeni, da so (spo)znanja o delovanju družbe predstavljena in pojasnjena tako, da so razumljiva tudi zunaj krogov poklicnih nosilcev sociološkega znanstvenega delovanja.
3. Glede na prevladujočo »anglizacijo« v slovenskem sociološkem govoru se lahko vprašamo, ali pomensko poenotenje pojmovnega aparata, ki se uporablja za pojasnjevanje odkritih značilnosti družbenega delovanja, samo po sebi pomeni tudi jezikovno poenotenje v svetovnem merilu; ali ni morebiti tudi zanemarjanje jezikovne raznolikosti (v svetovnem okviru) in potrebe po upoštevanju posebnosti jezikovne (kulturne) dediščine v nekem konkretnem okolju ovira za razumevanje in sprejemanje ter uporabo spoznanj.«

Na samem srečanju je M. Jogan v prvem delu (Sprejemanje socioloških razlag: nelagodja in negotovosti) med dejavniki oteženega razumevanja (novih spo-) znanj obravnavala:

- a) izgubo slovenskih pojmov in preobilje tujk**
(npr. - deliberacija, diskurzivna pozicija, environmentalizem, evalvacija, fragmentacija, implementacija, instruktivna interakcija, intersekcija, komodifikacija, kompetenca, koncepcija, konceptualizirati, kontekstualna intervencija, locirati, naracija, narativni performans, paralelna diskurzivna arena, procesirati, receptivne (države), rekonfiguracija, repozicioniranje, reprezentacija, suport, itd.);
- b) vnašanje (pripenjanje) angleških pojmov**
(npr. - facilitator, gatekeeper, gendercid, social becoming pristop, path dependent fenomen, policy resurs, itd.); in
- c) angloslovenske pojme**
(npr. downloadanje, imidž, planibilnost).

V nadaljevanju je študentka sociologije Petra Očkerl (Študentska izkušnja večkratne negotovosti) usmerila pozornost na raznolikost negotovosti (**prvič**) v govornih položajih, ki se pojavlja kot:

- a) individualna negotovost** pri sprejemanju in dojetanju novega znanja, če je to posredovano na pojmovno/pomensko premalo jasen način; to prispeva k manjši učinkovitosti prenosa znanja zaradi uporabe težko razumljivega jezika,

povezano pa je z vzpostavljanjem razmerja moči in asimetrijo položajev med dajalci in sprejemalci znanj.

- c) skupinska negotovost** pri sprejemnikih (študentih/kah) se vzpostavlja in ohranja zaradi pomanjkanja možnosti govornega izražanja (natančnega opredeljevanja, nasprotovanja, iskanja najboljše ubeseditve za razumevanje in pojasnjevanje nekega pojava, itd.);

(drugič) negotovost v pisnem izražanju

- a) pri študiju virov - negotovost zaradi pretežno tuje literature
b) težave pri iskanju slovenskih ustreznic
c) izkazovanje znanja s kopičenjem tujk.

Tretjič je navedla nekaj primerov za razmislek (decentralizacija - razsrediščanje, razsrediščenost; diferenciacija - nastajanje razlik; heterogenizacija - nastajanje razlik; homogenizacija - poenotenje, zmanjševanje razlik; promocija - več pomenov: napredovanje, povišanje; oglaševanje; spodbujanje; zavzemanje za nekaj; pospeševanje; podpiranje).

Poudarila je pomen slovenskih ustreznic, saj te omogočajo boljše razumevanje in navedla nekaj primerov slovenjenja (gentrifkacija - pogospodenje; desezonizacija - odpravljanje navezanosti na sezono; komodifikacija - poblagovljanje, poblagovljenje).

3. 21. oktobra 2011 ponovno vabim (prosim) vse, ki v različnih vlogah delujejo kot sociologi in sociologinje v slovenskem jezikovnem območju, da resno premislijo o sedanjem stanju in se vprašajo, kaj lahko storijo, da bo sociologija (p)ostala razumevala in razumljiva znanost o družbi.

Na sociološkem srečanju v Celju je priložnost, da se v odmorih med delovnimi srečanji pogovorimo tudi o tem. Če pa bi pripravili nekaj ključnih izrazov (po področjih) za »zemljevid slovenskih ustreznic« 2011, bi bilo še boljše. K druženju vabim zlasti vse predsednike in predsednice sekcij.

P.s. K vabilu za terminološko ozaveščanje me spodbuja tudi prevladujoč vzorec vsakdanjega govora univ. dipl. sociologov in sociologinj (vključno z mag. in dr.). Z metodo neposredne udeležbe sem v slabi uri na sestanku »naših strokovnjakov in strokovnjakinj« v letu 2010, ob pričakovanju, da bo pogovorni jezik slovenščina, poslušala lepo tekočo angloslovenščino; šlo je za »event, timing, point, spread the message, open hall, final element, input, mailing-listo«, in tako naprej.

Založnik:
Slovensko sociološko društvo
Kardeljeva pl. 5, Ljubljana

Uredil:
Ivan Bernik

Oblikovanje in prelom:
Polona Mesec Kurdija

Tisk:
Present d.o.o.

Ljubljana, 2011